

Linjiila mo Yahaaya winndi

Habaru dow Linjiila oo

Yahaaya, gooto nder *lilaabe Iisa *Almasiihu sappo e dfo, winndi Linjiila oo. Daliila mo wafi Yahaaya winndi Linjiila oo woni hollude himbe no Haala Alla laatori nedfo. Iisa duu woni Haala Alla kaa (Yahaaya 1.1-18).

O winndi Linjiila oo duu ngam semm-bindinde janngoobe ko kam Yahaaya winndata fuu, ngoondina ko Iisa woni *Almasiihu, be ngoondina ko o *Bii-Alla duu. Nde nii be ngoondinii mo, be keban mbuurnam nduumiidam (Yahaaya 3.36). Ngam Iisa he hoore mum wi'i : *Miin woni laawol, miin woni goonga, miin woni mbuurnam duu* (Yahaaya 14.6).

Ko winndaa nder Linjiila oo :

Haala kokkooka mbuurnam (1.1-18)

Yahaaya gafoowo batisma e aahiibe Iisa aranbe (1.19-51)

Waaju Iisa hakkune himbe (2.1-12.50)

Asawere Iisa sakitiine (13.1-19.42)

Ummitaaki Iisa e banngol mum (20.1-31)

Banngitol Iisa nder Galili (21.1-25)

Almasiihu woni Haala nduumiika

¹ Illa fudforde Haala no woodi. Haala kaan no wondunoo he Alla, kanka woni Alla. ² Ika wondi he Alla illa fudforde.

³ He makka Alla tagiri huune fuu. Huune fuu ko tagaa he makka yuwi. ⁴ Mbuurnam woni he makka, mbuurnam daam laatani himbe jeyngol.

⁵ Jeyngol ngool no yayna nder nimre. Nimre ndee waawaay nyifude ngol.

⁶ No woodunoo neddo gom mo Alla lilunoo bi'eteedo Yahaaya. ⁷ O wari hano seedeejo ngam seedanaade jeyngol ngool, heba himbe fuu ngoondina ngol. ⁸ Hanaa kanko woni jeyngol ngool, amma o wari seedaade dow maggol. ⁹ Haala kaan woni Jeyngol goongaawol, garngol nder duuniyaaru, jaynanoowol himbe fuu. ¹⁰ Ika nder duuniyaaru, sabbu makka duuniyaaru tagaa, amma duuniyaaru annditaay ka. ¹¹ Ka warii to lenyol makka, amma lenyol makka jabaay ka. ¹² Amma jabube ka fuu, goondinbe ka been, ka hokki be baawde laataade bibbe Alla. ¹³ Be ndimiraaka hano no bibbe aadama ndimirtee naa har muuyo neddo, amma dimngol mabbe yuwi to Alla.

¹⁴ Haala kaan laatake neddo. Neddo oon joodfake hakkune meeden, o keewdo moyyere e goonga. Min ngi'ii teddungal makko, hano teddungal ngal Biddo bajjo hebata to *Baaba mum.

¹⁵ Yahaaya seedake dow makko, huubi, wi'i :

—Oo woni mo kaalannoomi on haala mum, mbi'umi : « Gada am, artudo kam waran, sabu omo don illa mi walaano don. »

¹⁶ Ngam duudal moyyere makko en fuu en kebii barke dow barke. ¹⁷ Sabu *Muusa kebirden *Tawreeta, amma moyyere e goonga sabu lisa *Almasiihu hebiraa. ¹⁸ Baa gooto hi'aay Alla abada, amma Biddo bajjo gonfo Alla, korsudo kawtudo he *Baabiraawo, faamini en mo.

Yahaaya seedake dow Iisa

19 Dum woni seede Yahaaya wakkati mawbe *Yahudankooɓe *Ursaliima lilunoo *cakkanooɓe Alla e *Lewinkooɓe yamowa mo, kanko woni moy. 20 O salaaki jaabaade ɓe amma o haaliranii ɓe no laabiri, o wi'i :

—Mi hanaa *Almasiihu.

21 Be yami mo, ɓe mbi'i :

—Aan, a moy ? A Eliya naa ?

O wi'i :

—Mi hanaa.

Be mbi'i :

—A annabiiɗo garoowo oon naa ?

O jaabii :

—Hanaa !

22 Be mbi'i mo :

—Ndenne, a moy ? Haalan min ko min kaalanoyta lilube min. Dume mbiidɗaa dow hoore maa ?

23 O jaabii, o wi'i :

—*Miin woni kuuboowo nder ladde yeeruure no wi'a : Moyyinee laabi Joomiraawo** hano no annabi *Esaaya wi'iri nii.

24 Lilaabe ɓee to *Fariisa'en yuwi. 25 Be yami mo, ɓe mbi'i :

—Ko saabii ko aɗa waɗana himɓe *batisma nder ndiyam tawi a hanaa *Almasiihu. A hanaa Eliya, a hanaa annabiiɗo oon ?

26 Yahaaya jaabii ɓe, wi'i :

—Miin, miɗo waɗana himɓe *batisma nder ndiyam, amma no woodi godɗo hakkune mon mo on anndaa. 27 Kanko woni garoowo gaɗa am mo mi fotaaɗ baa fiirtude ɓoggi paɗe mum.

* 1:23 1.23 Esaaya 40.3

²⁸ Dum fuu d'um wadfi Baytaniya gada maayo Urdun, to Yahaaya woni no wadana himbe *batisma nder ndiyam.

²⁹ Jaangoore mum Yahaaya hi'i Iisa no wara to mum, wi'i :

—Ndaaree *Njawdiri Alla ittoori hakkeji duuniyaaru. ³⁰ Dum woni ko mbi'unoomi dow makko : « Ned'fo gom waran gada am, artu'fo kam, sabu omo don illa mi tagaaka. » ³¹ Miin, mi anndaano mo. Amma mi wari, mid'fo wadana himbe *batisma nder ndiyam ngam o wanngana himbe *Isra'el.

³² Yahaaya seedake, wi'i :

—Mi hi'i *Ruuhu Alla nder nanndi wuugaanu yuwi dow jippii dow makko. ³³ Miin, mi anndaano mo. Amma lild'fo kam mi wadana himbe *batisma nder ndiyam oon wi'i kam : « Oon mo ngi'ataa *Ruuhu no jippoo dow mum oo, kanko woni gadanoowo himbe *batisma nder *Ruuhu Ceni'fo. » ³⁴ Miin, mi hi'i, mi seedake kanko woni *Bii-Alla.

Aahiibe Iisa aranbe

³⁵ Jaangoore mum kaden Yahaaya no dardii aahiibe mum d'ifo gom. ³⁶ O hi'i Iisa no yawta, sey o wi'i :

—Ndaaree *Njawdiri Alla !

³⁷ Aahiibe d'ifo been nani ko o haali d'um, tokkitii Iisa. ³⁸ Iisa yeeyitii, hi'i ibe tokki d'um, wi'i be :

—Dume tefoton ?

Be njaabii, be mbi'i :

—*Rabbi*, toy njoodotodaa ?
Rabbi kam woni Moodibbo.

39 Nden o wi'i be :

—Ngaree, yeewee !

Fotodiri laasara wafi. Be njehi, be ngi'ii to o joofoto, be kiirtidi he makko toon.

40 Andiire, minyo Simon Piyer, no tawa nder aahiibe di'fo tokkuɓe Iisa wakkati be nanunoo haala Yahaaya. 41 O wari to Simon Piyer, o wi'i dum :

—Min ngi'ii *Almasiihu.

*Almasiihu maana mum woni « Cubaado » oon.

42 O yaari Simon Piyer to Iisa. Iisa yeewi mo, wi'i :

—Aan, a Simon bii-Yahaaya, a innditirtee Kefas.

Maana Kefas e Piyer woni hayre.

Iisa noddi Filipa e Natanayel

43 Jaangoore mum Iisa haɓbi anniya yahde leydi Galili. O fotti Filipa, o wi'i mo :

—Tokkam !

44 Filipa no jeyaa Baytisayda, wuro Andiire e Piyer. 45 Filipa fotti Natanayel, wi'i mo :

—Min ngiidii he oon mo habaru mum windanoo nder *Tawreeta Muusa e nder dewte annabiibe, Iisa bii-Yusufu mo Nasaratu.

46 Sey Natanayel wi'i mo :

—Ko woodi no waawi yuwde Nasaratu naa ?

Filipa jaabii mo, wi'i :

—War, yeewu !

47 Wakkati Iisa hi'unoo Natanayel no wara to mum, sey wi'i :

—Oo woni *Isra'ilanke jaati. Jiɓe fuu walaa he makko.

48 Nden Natanayel wi'i mo :

—Toy anndudaa kam ?

Iisa jaabii mo, wi'i :

—Mi hi'i ma ley ibbi illa Filipa noddaay ma.

⁴⁹ Natanayel jaabii, wi'i :

—Moodibbo, a *Bii-Alla. A Laamiido *Isra'el.

⁵⁰ Iisa jaabii mo, wi'i :

—Sabu mi wi'i mi hi'i ma ley ibbi tan ngoondindaa naa ? A hi'an ko furi dum manngu.

⁵¹ Nden Iisa beydi wi'ude :

—Goonga kaalananmi on : On ngi'an kammu no maɓbitoo, maleykaabe Alla no njippoo no ɓabba dow *Bii-Nedɗo.

2

Kaɓɓal nder Kaana

¹ Balde diɗi gada mum, kaɓɓal wadi Kaana nder leydi Galili. Inna Iisa no tawanoo toon.

² Iisa e *aahiibe mum duu noddaama to maggal.

³ Wakkati cabiijam maɓbe kadɗam hantunoo, sey inna Iisa wi'i Iisa :

—Be ngalaa cabiijam.

⁴ Iisa jaabii mo, wi'i :

—Inna day, munyanam. Dume ngidɗaa mi wada ? Wakkati am yonaay ginan.

⁵ Nden inniiko wi'i golloobe been :

—Ngadee ko o wi'i on fuu.

⁶ Loode jeegom gadiraade kaaye gom no tawaa don hadde maɓbe. Loode dee ngadaama ngam al'aada laabinol *Yahudankoobe. Loone fuu no hooya ko watta liitereeji hemre. ⁷ Iisa wi'i golloobe been :

—Kebbinee loode de ndiyam.

Be kebbini de faa de keewi pet.

⁸ Sey Iisa wi'i be :

—Joonkay, nyedee, njaarane ardiido batu oon.

Be nyedi be njaarani ardiido oon. ⁹ Ardiido batu oon meedi ndiyam mbaylitaadam cabiijam daam. O anndaa to dam yuwii, amma golloobe nyedube daam kay, no anndi.

Nden o noddi banudo oon, ¹⁰ o wi'i dum :

—Himbe fuu cabiijam mbeldam mboowi fuddirde. Nden nde dam fuddi nanngude be, dam welaa dam waddee. Amma aan, a resi burdam welde dam naako joonin.

¹¹ Alaama kaaydiniido oo woni alaama kaaydiniido arano mo Iisa wadi. O wadi mo nder wuro Kaana nder leydi Galili. O wanngini teddungal makko. *Aahiibe makko ngoondinii mo. ¹² Gada dum Iisa, innum, minyiraabe mum he *aahiibe mum njehi Kafarnahum. Be njoodii toon balde sedfa.

Iisa riiwi sonnoobe nder Juulirde mawne

¹³ Wakkati juulde *Yahudankoobe bi'eteede *Juulde dimdinol Isra'ilankoobe badinoo, Iisa yehi *Ursaliima. ¹⁴ Nder jawreeru *Juulirde Ursaliima mawne Iisa tawi sonnoobe ga'i, baali e buugaali he weccoobe ceede no njoodii. ¹⁵ O sowi boggi, o riiwi be nder *Juulirde mawne ndeen, kambe e ga'i mabbe e baali mabbe fuu. O sankitii ceede weccoobe been, o libi teburuuji mabbe. ¹⁶ O wi'i sonnoobe buugaali been :

—Ittee dum doo ! To ngadee suudu *Baaba am luumorde !

¹⁷ *Aahiibe makko miccitii ko winndanoo nder dewte wi'aa : *Kiranol suudu maa no hubba berne am sanne.**

¹⁸ Nden mawbe *Yahudankoobe mbi'i mo :
—Ir haayne ndeye mbaawdaa wadude ngam hollude min ko a foti wadude ko ngad'aa dum ?

¹⁹ Iisa jaabii be, wi'i :
—Pusee *Juulirde mawne ndee, mi nyibitan nde nder balde tati.

²⁰ Be mbi'i mo :
—Juulirde ndee nyibiraama duubi lasooji d'idi e jeegom. Dey aan, mbiidaa a nyibitan nde nder balde tati ?

²¹ Amma Iisa kay fonndaana *Juulirde mawne ndeen e banndu mum. ²² Ngam majjum wadi wakkati Iisa ummitinoo, *aahiibe makko miccitii ko o haalunoo dum'en. Be ngoondini ko winndaa wi'aa nder dewte deen e konngi di o haalunoo.

²³ Wakkati Iisa yehunoo *Juulde dimdinol Isra'ilankoobe nder *Ursaliima, himbe dubbe ngoondini mo ngam be ngi'ii alamaaji kaayfiniidi di o wadi.

²⁴ Iisa hoolaaki be ngam be fuu, omo anndi be sanne. ²⁵ O haajaaka baa gooto mabbe seedanoo mo dow bibbe aadama, ngam omo anndi ko woni nder berde mabbe.

3

Nikodemu wari to Iisa

¹ Nder hawriine *Fariisa'en no woodunoo gorko gom bi'eteedo Nikodemu. Nikodemu

* **2:17** 2.17 Jabuura 69.10

no tawa duu nder hooreebe *Yahudankooɓe.
² Jemma gom o yehi to lisa, o wi'i dɔm :

—Moodibbo, miden anndi a moodibbo mo Alla lili. Walaa baawɗo wadi kaayɗe de ngadataa de, nde Alla wondaa he joomum.

³ Sey Iisa jaabii mo, wi'i :

—Midɗo haalane goonga : Walaa baawɗo hi'ude Laamu Alla se rimtaaka.

⁴ Nikodemu yami mo, wi'i :

—Noy nedɗo waawi rimateede gafa naywi ? Omo waawi soyyaade nder reedu inniiko, o rimatee naa ?

⁵ Iisa jaabii mo wi'i :

—Midɗo haalane goonga : Nde nedɗo rimti-raaka ndiyam e *Ruuhu Alla, waawtaa naatude nder Laamu Alla. ⁶ Bii-aadama rimataana bii-aadama. *Ruuhu duu, rimataana ruuhu. ⁷ To dɔm haayɗine ngam mi wi'i no tilsi ndimitedaa.

⁸ Henndu no wifa to muuyri fuu. Adfa nana bifol mayru, amma a anndaa to ndu yuwi, a anndaa to ndu fa'i. Hano non dimiraadɗo *Ruuhu Alla duu worri.

⁹ Nikodemu wi'i mo :

—Noy dɔm laatortoo ?

¹⁰ Iisa jaabii mo wi'i :

—Baa ko a moodibbo *Isra'el mawɗo, a anndaa dɔm naa ? ¹¹ Midɗo haalane goonga : Minen, ko min anndi, min kaalata. Ko min ngi'ii, min ceedantoo. Amma on njabataa seede amin.

¹² On ngoondinaay nde kaalanmi on dow kujje duuniyaaru. Noy ngoondinirton se mi haalanii on dow kujje kammu ? ¹³ Walaa njabbuɗo dow kammu, se hanaa yuwɗo dow oon. *Bii-Nedɗo kam duu woni yuwɗo dow oon. ¹⁴ Hano

no *Muusa bantiri mboddi gadiraani njamndi mbodeeri nder ladde yeeruure, hano non *Bii-Neddo duu bantirtee, ¹⁵ ngam goondindo mo fuu heba mbuurnam nduumiidam.

¹⁶ Ngam Alla no hidfi duuniyaaru sanne wadi o hokkitiri *Biyiiko bajjo, heba goondindo mo fuu to halku, amma heba mbuurnam nduumiidam.

¹⁷ Alla lilaay Biyum nder duuniyaaru ngam o hiitoo ndu, amma ngam ndu hisaa daliila makko.

¹⁸ Goondindo mo fuu hiitataake. Amma mo goondinaay mo hiitaama jaati, ngam goondinaay *Bii-Alla bajjo. ¹⁹ Ndaa kiite mabbe nii : Jeyngol warii nder duuniyaaru, amma himbe ngam gollleeji mum'en bondi ngidi nimre burde ngol.

²⁰ Bondo golle fuu hidaa jeyngol, omo wurtoo nder maggol, ngam omo hula to gollleeji makko bondi mbanngu. ²¹ Amma golliroowo goonga waran nder jeyngol heba gollleeji di wadi ngam Alla dii mbanngaa.

Seede mo Yahaaya wadi dow Iisa

²² Gada mum Iisa yahdi *aahiibe mum Yahudiya. O joddii he mabbe wakkatiyel, omo wadana himbe *batisma. ²³ Yahaaya duu no wadana himbe *batisma nokkuure wi'eteene Aynon hadde Salim. Toon ndiyam no duudi sanne. Himbe no njaha toon no ngadane *batisma. ²⁴ Wakkati mum Yahaaya nanngaaka kasu.

²⁵ Sey geddi dow farillaaji laabinol banndu naati hakkune aahiibe Yahaaya he Yahudanke gom. ²⁶ Be njehi to Yahaaya, be mbi'i mo :

—Moodibbo, ada miccitoo gorko gondunoodo he maa toon gada maayo Urdun, gorko mo

ceedaninodfaa oon ? Kanko duu, omo wafana himbe *batisma. Himbe fuu no njaha to makko !

²⁷ Nden Yahaaya jaabii be, wi'i :

—Nedfo waawtaa hebude godfum se hanaa Alla hokki dum. ²⁸ Onon e ko'e moodon, on seedeefe am ngam mi wi'i mi hanaa *Almasiihu amma mido arti mo lileede. ²⁹ Gaddanaado banjudo, kam woni banjudo. Higo banjudo oon no darii, no hettinani mo. Se nanii daane makko no welnan sanne. Iri welwelo ngoo nananmi faa noy walaa. ³⁰ No tilsi Iisa beydoo, miin duu mi buytoo.

Iisa woni yuwfo dow

³¹ Yuwfo dow oon, no furi huune fuu. Yuwfo nder duuniyaaru oon, duuniyaaru jeyi dum. Haala mum duu no haala jeyaafe nder mayru. Yuwfo dow kammu oon, kam furi huune fuu. ³² Ko o hi'i e ko o nani, kam o seedantoo, amma baa gooto jabataa seedaaku makko. ³³ Jabudo seedaaku makko, tabbintini ko Alla no goongaajo. ³⁴ Mo Alla lili fuu, ko Alla haali haalata, ngam Alla hokki mo *Ruuhu mum mo walaa keerol. ³⁵ *Baabiraawo no hidi Bidfo oon faa watti huune fuu nder junngo makko. ³⁶ Goondindo Bidfo oon hebi mbuurnam ndu-umiifam. Amma caliido goondinde Bidfo oon hebataa dam, mone Alla woodani joomum.

4

Iisa haaldi bii-leydi Samariya debbo gom

¹ *Fariisa'en nanii Iisa no wafana himbe *batisma, omo heba *aahiibe dufbe burde Yahaaya. ² Amma nde goonga, Iisa e hoore mum

kay, wafanaay baa gooto *batisma. *Aahiibe makko tan ngadanannoo himbe *batisma. ³ Wakkati Iisa nanunoo haala *Fariisa'en, o dilli Yahudiya, o soyyii Galili.

⁴ Ko o ummii yahde Galili, sey o tokkiri *Samariya. ⁵ Nder leydi *Samariya, o wari wuro Sikar hadde ngesa nga Yakuuba hokkunoo biyum Yusufu. ⁶ Nder Sikar, Yakuuba wasiino bunndu gom. Caka nyalooma Iisa yottii dow bunndu nduun, jahaangal ngaal duu tampinii mo. Nden o joodii daane mayru ngam o fowta. ⁷⁻⁸ *Aahiibe been duu naati wuro ngoon ngam coodowa ko nyaamee.

Sey bii-leydi *Samariya debbo gom wari faa yooga. Iisa wi'i mo :

—Hokkaram ndiyam, mi yara !

⁹ Nden debbo oon wi'i mo :

—Noy ! Noy aan, Yahudanke, yamirtaa kam ndiyam njareteedam miin, bii-leydi *Samariya debbo ? Ngam potal walaano caka *Yahudankoo e himbe leydi *Samariya.

¹⁰ Iisa jaabii mo wi'ii :

—Nde ada anndi kokkal ngal Alla hokkata he kaden duu nde ada anndi duu yamufo ma ndiyam njareteedam, a yamannoo mo, o hokke ndiyam buurdam.

¹¹ Sey debbo oon wi'i mo :

—Moodibbo, a walaa cawgal, bunndu nduun duu no luggidi. Toy kebataa ndiyam buurdam daam ? ¹² Ada furi maama amin Yakuuba accando min bunndu nduu manngu naa ? Kanko e hoore makko, biibe makko e dabbaaji makko fuu, njari he mayru.

13 Nden Iisa jaabii mo wi'i :

—Nedfo fuu jardo ndiyam daam, no domdetee kaden, ¹⁴ amma jardo ndiyam dam kokkanmi dam, domdataake faa abada. Ngam ndiyam dam kokkanmoomi dam, no laatanto mo ndiyam iloojam kokkoojam mbuurnam nduumiidam.

15 Debbo oon wi'i :

—Moodibbo, hokkaram ndiyam dam heba to mi domdee kaden, to mi wartu yoogude do duu.

16 Iisa wi'i mo :

—Yah noddoy gora, ngardon !

17 Debbo oon jaabii mo wi'i :

—Mi walaa goriyo.

Iisa wi'i mo :

—Ada woodi goonga ko mbiidfaa a walaa goriyo. ¹⁸ A wadiino goriraabe joyo. Gorko mo ngondudaa joonin oo duu, hanaa gora. Ndenne, a haalii goonga.

19 Debbo oon wi'i mo :

—Moodibbo, mi faamii a annabiijo.

²⁰ Maamiraabe amin no ndewanno Alla dow waamnde ndee. Amma onon *Yahudankooɓe, ofon mbi'a *Ursaliima toon Alla haani reweede.

21 Iisa wi'i mo :

—Bannam debbo, jabu ko kaalanamaami : Wakkati waran, ko hanaa dow waamnde ndee naa *Ursaliima ndewoton *Baabiraawo. ²² Onon bibbe leydi *Samariya, ofon ndewa ko on andaa, minen *Yahudankooɓe nee, ko min anndi min ndewata, ngam to *Yahudankooɓe kisinam yuwata. ²³ Wakkati no waran, o wari jaati, nde rewoobe goonga e goonga no ndewiran *Baabiraawo ruuhu mum'en e goonga. Hano

ir rewoofe bee jaati *Baabiraawo hidfi. ²⁴ Alla no *Ruuhu. Rewoofe mo been duu no kaani rewirde mo ruuhu e goonga.

²⁵ Debbo oon wi'i :

—Midfo anndi *Almasiihu waran, kanko woni Cubaado Alla. Nde o warii, o faaminan min huune fuu.

²⁶ Iisa wi'i mo :

—Miin, kaaldoowo he maa oo, woni mo.

²⁷ Be kantaay haala kaan, ko *aahiibe been ngartii tawi be. Dum haaydfini *aahiibe been ko Iisa no haalda he debbo oon. Amma baa gooto nder mabbe suusaay wi'ude debbo oon : « Dume ngidaa ? » naa yamude Iisa wi'a : « Dume kaaldantaa he makko ? » ²⁸ Debbo oon resi loone mum, soyyii nder wuro ngoon, haalanowi himbe wi'i :

²⁹ —Ngaree, yeewee gorko kaalando kam ko ngadunoomi fuu. Naa kanko woni *Almasiihu ?

³⁰ Himbe mburtii wuro ngoon, njehi to Iisa.

³¹ Wakkati debbo oon dillunoo *aahiibe been eelii mo mbi'i :

—Moodibbo, nyaamu !

³² Sey o jaabii be o wi'i :

—Midfo jogii nyaamdu ndu on anndaa.

³³ *Aahiibe been tinni no yamodira no mbi'a :

—Moy woni gaddando mo ko nyaamee ?

³⁴ Iisa wi'i be :

—Nyaamdu am woni wafude muuyo lildo kam e humnude golle makko. ³⁵ Onon, ofon mbi'a : « Lebbi nay koddani kettol. » Amma miin, midfo wi'a on : Bantee gite mon, yeewon ko gese deen benndi, de poti hetteede. ³⁶ Kettufo

fuu no heban baraaaje, hawran gabbe ngam mbu-urnam nduumiidam, ngam aawdo e kettudo mbelnida. ³⁷ Idum tabbintina banndol bi'ungol : « Goddo no aawa, goddo no hetta. » ³⁸ Mi lilii on kettowon to on ngollaay. To wobbe ngolli, onon, on naati nder barke golle mabbe.

Iisa wannginani hoore mum bibbe leydi Samariya

³⁹ Nder wuro ngoo, bibbe leydi *Samariya dubbe ngoondinii Iisa ngam haala debbo ceedaniido mo wi'i :

—O haalanii kam ko ngadunoomi fuu.

⁴⁰ Ngam majjum wadi wakkati bibbe leydi *Samariya njottinoo to Iisa, be njarii mo o joodo to mabbe. Nden o wadani be balde didi. ⁴¹ Dubbe ngari beydake he goondinbe mo wakkati nanunoo haala makko. ⁴² Be mbi'i debbo oon :

—Joonin, hanaa ngam haalaaji maada tan min ngoondini. Minen e ko'e amin, min nanii haala makko, miden anndi ko kanko jaati woni kisinoowo duuniyaaru nduu.

Iisa yamfintinii bii-kawjotoodo laamu Rooma

⁴³ Iisa wadi balde didi nder wuro leydi *Samariya nden yawtiri leydi Galili, ⁴⁴ ngam kanko e hoore makko o wi'i :

—Annabiijo teddintaake nder wuro mum.

⁴⁵ Wakkati o yottinoo Galili, bibbe Galili njabborake mo juude diddidi, ngam kambe duu be njehiino *Ursaliima to *Juulde dimdinol Isra'ilankoo. Be ngi'ii duu ko o gollunoo toon.

⁴⁶ Sey Iisa warti kaden Kaana, to o waylitinnoo ndiyam, dam laatii cabijjam. Fotodiri kawjotoodo laamu *Rooma nder wuro Kafarnahum biyum gorko yamfaa. ⁴⁷ Kawjotoodo oon nani ko Iisa yuwii Yahudiya, wartii Galili. Nden o yehi to Iisa, o ñaarii ðum wara yamðintinowa biyiiko gondo no habda he yonki.

⁴⁸ Iisa wi'i mo :

—Abada on ngoondintaa, se on ngi'aay ala-maaji naa ko haayðini.

⁴⁹ Kawjotoodo oon wi'i mo :

—Moodibbo, en njaha illa biyam maayaay.

⁵⁰ Sey Iisa wi'i mo :

—Hootu, biya dadii !

Gorko oon goondini ko Iisa haalani ðum, dilli.

⁵¹ Golloobe makko potti mo dow laawol, mbi'i mo :

—Biya dadii !

⁵² O yamii ðe wakkati mo biyiiko yamðiti. Be njaabii mo ðe mbi'i :

—Keeja juura, wulowulo ngoon heli.

⁵³ Baaba oon annditi wakkati oon jaati Iisa wi'i mo : « Biya dadii ! »

Nden kanko e ðaade makko fuu, ðe ngoondini Iisa. ⁵⁴ Dum woni alaama kaayðiniido ðiðabo mo Iisa wadi Galili wakkati o yuwnoo Yahudiya.

5

Iisa yamðintini bonnguujoo gom

¹ Gaða majjum juulde *Yahudankoobe gom no ngada. Iisa yehi *Ursaliima. ² Toon *Ursaliima, hadde dammbugal bi'eteengal Dammbugal baali,

no woodi luggere ndiyam gom inndirteene Bayti-jata nder ibrankoore. Tendeje joy no piili nde.
³ Nyawbe dufbe no pukki nder majje : Wumbe, layoobe e bonnguube.

[Ibe ndoomi faa ndiyam daam irtee. ⁴ Ngam himbe no miila maleykaaajo Alla no jippoo wakkati warde wakkati nder luggere ndee, no irta ndiyam daam. Nyawdo artudo naati nder majjam wakkati dam irtaa, no yamditan ir nyaw ngu wondi fuu.]*

⁵ Gorko nyawirfo duubi woronja e jeetati gom no tawa toon. ⁶ Ko Iisa hi'i omo fukkii, annditi ko o booydii he nyaw nguun, nden yamii mo, wi'i :
 —Ada hidi yamdintineede naa ?

⁷ Nyawdo oon jaabii mo, wi'i :
 —Moodibbo, mi walaa balloowo kam mi naata nder luggere ndee wakkati ndiyam dam wona no irtee. To mbi'anmi mi yahan fuu, tawan godfo artii kam juurude.

⁸ Nden Iisa wi'i mo :
 —Umma, hooyu daago maa, dillu !

⁹ Wakkati mum da gorko oon yamditi, hooyi daago mum, dilli.

Dum fotodiri he *nyalaane fowteteene.
¹⁰ Nden mawbe *Yahudankoobe mbi'i jamdintinaado oon :

—Hannden *nyalaane fowteteene non, haanaa ndoondodaa daago maa.

¹¹ Sey o jaabii be, o wi'i :
 —Jamdintindo kam oon wi'i kam hooyu daago maa, dillu !

* **5:4** 5.4 Timmoode aaya 3 e aaya 4 oo tawaaka nder dereeji arani fuu.

12 Be yamii mo be mbi'i :

—Moy woni neddo bi'udfo ma kooyaa daago maa, ndillaa ?

13 Amma jamdintinaado oon anndaa moy yamdintini dum, ngam Iisa halkii nder jama'aare tawanoone nder nokkuure ndeen.

14 Gada ko Iisa nyawti mo, fotti he makko nder *Juulirde mawne, wi'i mo :

—Yeewu, joonkay, a yamdfiti. Taa wafu hakke kaden ngam to ko furi dum bonde hebe.

15 Sey gorko oon yehi haalanowi mawbe *Yahudankooɓe ko Iisa woni nyawtudfo mo oon.

Kawtal Alla Baabiraawo e Biyum

16 Mawbe *Yahudankooɓe puɗɗi habdude Iisa ngam o nyawti gorko oo nder *nyalaane fowteene. 17 Sey Iisa wi'i be :

—*Baaba am no golla faa jooni, miin duu, midfo golla.

18 Haalaaji di Iisa haali dii wadi mawbe *Yahudankooɓe adi anniya warude mo. Hanaa ngam o bonnii *nyalaane fowteteene tan, amma ngam o wi'i Alla woni Baabiiko duu. Ndenne o fonnii hoore makko he Alla.

19 Iisa wi'i be :

—Midfo haalana on goonga : Bidfo waawaa wafude baafuy, kam tan, sey ko o hi'i *Baabiraawo no wada. Sabu ko *Baabiraawo wadata fuu, kam Bidfo oon duu wadata. 20 *Baabiraawo no hidfi Bidfo oon, no holla mo ko wadata fuu. O hollan mo gollleeji burdi gollleeji dii fuu manngu heba kaaydinedon. 21 Ngam hano no *Baabiraawo ummitinirta maaybe wuurna be nii, hano non Bidfo oon duu wuurnirta mo

muuyi. ²² *Baabiraawo oon kay, hiitantaako baa gooto, amma o hokkii Bid'fo oon baawde hiitaade huune fuu, ²³ ngam himbe fuu teddina Bid'fo oon hano no be teddinirra *Baabiraawo. Ned'fo fuu mo teddinaay Bid'fo oon, teddintaa *Baabiraawo lild'o mo oon duu.

²⁴ Mid'o haalana on goonga : Nanufo haala am, se goondini lild'o kam oon, hebi mbuurnam nduumiidam. O walaa e kiite kaden, o yuwii e maayde, o warii e mbuurnam. ²⁵ Mid'o haalana on goonga : Wakkati no wara, o yot-take jaati, nde maaybe nanata daane *Bii-Alla oon. Nanube nde been mbuuran. ²⁶ Hano no *Baabiraawo laatorii asili mbuurnam, hano non o hokkiri Bid'fo oon duu baawde laataade asili mbuurnam. ²⁷ O hokkii mo baawde hiitaade, ngam kanko woni *Bii-Ned'fo. ²⁸ To dum haaydin on. Wakkati waran mo maaybe wonbe nder annyeeje fuu no nanan daane makko, ²⁹ mburtoo. Gollube golle lobbe ummitanoo mbuurnam, gollube ko boni duu ummitanoo kiite. ³⁰ Miin e hoore am, walaa fuu ko mbaawmi wadude. Ko nanumi dum, kiitortoomi. Kiite am no dartii, sabu mi wadataa muuyo am, amma muuyo lild'o kam oon ngadanmi.

Seedebe Iisa

³¹ —Nde mi seedanake hoore am, seede am hanaa goonga. ³² Amma god'fo seedantoo kam. Mid'o anndi seede makko dow am no goonga. ³³ Onon, on lili lilaabe to Yahaaya, o seedanake on goonga. ³⁴ Miin, mi haajaaka seede sibbe aadama, amma mi wi'i on dum ngam kison tan. ³⁵ Yahaaya laatakeno hano fitilla kubbaaka,

njaynooka. On njabi welnude wakkati seɗɗa nder jeyngol makka.

³⁶ Amma miin, mido jogii seede dow am burɗo mo Yahaaya manngu : Golleeji di *Baabiraawo tilsini kam mi wada dɗi, kanyi jaati ceedantoo kam ko *Baabiraawo lili kam. ³⁷ *Baabiraawo lildɗo kam oon e hoore mum seedantoo kam. Abada on nanaay daane makko, abada on ngi'aay mo. ³⁸ Haala makko naataay on, sabu on ngoondinaay mo o lili oon. ³⁹ Oɗon pincitoo dewte ngam oɗon miila ko de kokkan on mbuurnam nduumiidam. Kanye jaati ceedantoo kam. ⁴⁰ Amma, baa ko non wadi, on ngidfaa warde to am faa kebon mbuurnam.

⁴¹ Mi walaa mido tefa himbe mana kam. ⁴² Midɗo anndi on jaati, mido anndi hidde Alla walaa nder berde moodon. ⁴³ Miin, mi wari dow innde *Baaba am, amma on njabbaaki kam. Dey se godɗo wari dow innde mum, on njabboto dum! ⁴⁴ Noy ngoondinirton, onon gidube manodirde, tawi on mbaawaay tefude manoore yuwne to Alla gooto? ⁴⁵ To miilee hala miin felata on yeeso *Baabiraawo. *Muusa, mo ndekudon tammude moodon dow mum oon, kam felata on. ⁴⁶ Nde nii goonga fuu on ngoondiniino *Muusa, on ngoondinanno kam, miin duu, sabu miin jaati o sappinoo nder dewte makko. ⁴⁷ Se on ngoondinaay ko o winndunoo dum, noy ngoondinirton haala am ?

6

Iisa nyamnii jama'aare duunde

¹ Balde seɗɗa gafa juulde *Yahudankoobe gadaade Ursaliima, Iisa joli peta Galili wi'eteenga Tiberiya. ² Jama'aare duunde no tokki mo sabu be ngi'ii kaayde de o wadi wakkati o yamɗintinnoo nyawbe.

³ Iisa nyakki dow waamnde, joododii he *aahiibe mum. ⁴ Juulde *Yahudankoobe bi'eteede *Juulde dimɗinol Isra'ilankoobe badake.

⁵ Iisa banti hoore mum, sey holliri jama'aare mawne gom no wara to mum. Nden o wi'i Filipa :
—Toy coodoyten nyaamdu ngam himbe bee fuu ?

⁶ Tawi o fiyi hunnduko Filipa tan o nana ngam omo anndi ko o siini wadude.

⁷ Filipa jaabii mo :
—Baa buuru ko tammaaje keme dɗi coodufen, wobbe nder maɓbe kebataa ɲoppitto.

⁸ Gooto nder *aahiibe Iisa bi'eteedo Andiire, minyo Simon Piyer, wi'i mo :

⁹ —Suka gorko gom nii jogiɗo buuruje joy e liyyi dɗi, amma dume dɗum nafirta himbe bee fuu ?

¹⁰ Nden Iisa wi'i be :
—Mbi'ee be, be njoodoo !

Nokkuure ndeen no heewi huɗo, be njoodii. Worbe tawaabe nder jama'aare ndee tan no ngafa ujunaaji joyo. ¹¹ Iisa hooyi buuruje deen, yetti Alla, yeddani wonbe toon been. Noon duu o wadi he liyyi dɗin. O hokki be, be nyaami faa be kaari. ¹² Wakkati be nyaamunoo faa be kaari, sey Iisa wi'i *aahiibe mum :

—Kawree ko hoddi dɗum, to baa ɲoppitto bonu.

¹³ Be kawri ko himbe nyaami koddi nder buuruje joy dfeen, d'um hebbini kandeeje sappo e d'idi. ¹⁴ Wakkati himbe been ngi'unoo haayne nde Iisa wafi, mbi'i :

—Kanko jaati woni annabiijo bi'anoodo no waran nder duuniyaaru.

¹⁵ Wakkati Iisa annditinnoo ibe ngidi be ngatta mo semmbe-semmbe nder laamu, sey o dilli. O nyakki waamnde, kanko tan.

Iisa dillirii koyde mum dow ndiyam

¹⁶ Nde hiirunoo, *aahiibe Iisa njuuri nder peta ngaan. ¹⁷ Be naati laana faa be njola, yahde Kafarnahum. Jemma fudfdii naatude, Iisa duu heewtaaki be. ¹⁸ Henndu mawnu no wifa faa benkeyye ummii. ¹⁹ Be awyi laana kaan faa be kebi hano kilooji joy naa jeegom. Nden be kolliri Iisa no dilla he koyde mum dow peta ngaan, no fonndii be. Sey be kuli. ²⁰ Amma Iisa wi'i be :

—To kulee, miin noon !

²¹ Be muuyi o naata laana kaan. Amma wakkati mum da be njottii fonngo ngo be pa'i, nden be panndi.

²² Weeti jaangoore mum, jama'aare hoddi-noonde gada peta ngaan, paami ko laana goota tan wari nder nokkuure ndee. Be ngi'ii duu ko *aahiibe been tan naati nder makka, awyii ka, ndilli, Iisa duu naataay ka. *Aahiibe been tan ndilli. ²³ Sey laanaaji gom nii ngari yuwi Tiberiya, di ngari hadde to be nyaamunoo buuru toon gada ko Iisa yetti Alla nder du'aa'u.

²⁴ Wakkati jama'aare ndeen hi'unoo ko Iisa e

*aahiibe mum fuu ngalaa toon, be naati laanaaji diin, be pa'i Kafarnahum tefoyde Iisa.

Iisa woni nyaamdu kokkooru mbuurnam

²⁵ Wakkati be tawoynoo Iisa gada peta ngaan, be mbi'i mo :

—Moodibbo, nde ngardaa dfoo ?

²⁶ Iisa jaabii be wi'i :

—Goonga non, hanaa ngam on ngi'ii kaayde de ngadaama toon wadi ofon tefa kam. Amma ko tefanton kam woni ngam on nyaami faa on kaari.

²⁷ To ngollanee nyaamdu bonooru. Ngollanee nyaamdu nduumotoonu, kokkooru mbuurnam nduumiidam. Kayru woni ndu *Bii-Nedfo hokkata on, sabu Alla *Baabiraawo deki lammba baawde mum dow makko.

²⁸ Nden be yami mo :

—Dume min ngadata ko min ngolla golleeji di Alla hidfi ?

²⁹ Iisa jaabii be, wi'i :

—Golle de Alla hidfi deen ngoni ngoondfinon mo o lili oon.

³⁰ Be njaabii mo, be mbi'i :

—Too, haayne ndeye ngadataa ngam min ngi'a, min ngoondine ? Golle deye ngadataa ?

³¹ Maamiraabe amin nder ladde yeeruure nyaamii nyaamdu wi'eteenu *manna, hano no dum winndiraa nder dewte wi'aa : *O hokkii be nyaamdu yuwnu dow kammu.**

³² Iisa jaabii be, wi'i :

—Midfo haalana on goonga : Hanaa *Muusa hokkunoo on nyaamdu yuwnu dow kammu.

* **6:31** 6.31 Burtaaki 16.4 ; Jabuura 78.24

Amma *Baaba am hokki on nyaamdu goongaaru yuwnu dow kammu. ³³ Ngam nyaamdu ndu Alla hokkata nduun woni yuwooru dow kammu kokkooru duuniyaaru mbuurnam.

³⁴ Sey be mbi'i mo :

—Moodibbo, hokku min ir nyaamdu nduu nyannde fuu.

³⁵ Iisa wi'i be :

—Miin woni nyaamdu kokkooru mbuurnam. Gardo to am fuu, rafataake faa abada. Goondindo kam oon duu domdataake abada.

³⁶ Amma mi haalaniino on : « On ngi'ii kam, dey on ngoondinaay. » ³⁷ Mo *Baabiraawo

hokki kam fuu, waran to am. Gardo to am fuu, mi riiwataa dum sam. ³⁸ Sabu hanaa faa mi wada muuyo am, wadi yuwmi dow kammu, amma ngam mi wada muuyo lildo kam oon.

³⁹ Ndaa, muuyo lildo kam oon nii : To baa gooto nder be o hokki kam been majju, amma mi ummintina be nyannde darjal. ⁴⁰ Muuyo

*Baaba am nii : Neddo fuu gi'udo Biddo oon, goondini mo, heban mbuurnam nduumiidam. Mi ummintinan dum nyannde darjal.

⁴¹ Sey *Yahudankooobe been puddi no nguuntoo hakkune mum'en, ngam Iisa wi'i be : « Miin woni nyaamdu yuwnu dow kammu nduun. »

⁴² Be mbi'i :

—Hanaa Iisa bii-Yusufu mo anndufen innum e bammum on non naa ? Noy o wi'irta hannden dow kammu o yuwi ?

⁴³ Nden Iisa wi'i be :

—Accee nguuntaade hakkune moodon !

⁴⁴ Walaa baawdo warde to am, se *Baabiraawo lildo kam oon, foodaay mo. Miin duu, mi

ummintinan mo nyannde darɗal. ⁴⁵ Dum winndaama nder dewte annabiibe wi'aa : *Be fuu Alla ekkintinii be.*† Neddo fuu hettinnani ko *Baabiraawo ekkintini, waran to am. ⁴⁶ Walaa gi'udo *Baabiraawo, se hanaa oon yuwdo to makko, kanko tan hi'i *Baabiraawo. ⁴⁷ Mido haalana on goonga : Goondindo kam fuu, hebi mbuurnam nduumiidam. ⁴⁸ Miin woni nyaamdu kokkooru mbuurnam. ⁴⁹ Maamiraabe moodon nyaamii *manna nder ladde yeeruure, dey hadaay be maayi. ⁵⁰ Amma nyaamdu yuwnu dow kammu nduun kay, nyaamdo hen fuu maayataa. ⁵¹ Miin woni nyaamdu wuurnu yuwnu dow kammu. Nde goddo nyaami he mayru, no wuuran faa abada. Nyaamdu ndu kokkanmi nduun woni banndu am hokkaanu ngam duuniyaaru heba mbuurnam.

⁵² Haala kaa ummini geddi hakkune *Yahudankoobe, ibe mbi'a :

—Noy o waawri hokkude en banndu makko, nyaamen ?

⁵³ Iisa wi'i be :

—Mido haalana on goonga : Nde on nyaamaay banndu *Bii-Neddo, on njaraay yiyam mum, mbuurnam walanaa on. ⁵⁴ Neddo fuu nyaamdo banndu am, nde yari yiyam am, hebi mbuurnam nduumiidam. Mi ummitinan dum nyannde darɗal. ⁵⁵ Ngam banndu am woni nyaamdu wuurnu, yiyam am duu woni cemm-bam buurdam. ⁵⁶ Neddo fuu nyaamdo banndu am, nde yari yiyam am, wondi he am, mi wondan he mum. ⁵⁷ *Baabiraawo lildo kam oon no wuddu mbuurnam. Sabbu makko mbuurumi.

† 6:45 6.45 Esaaya 54.13

Hano non nyaamdo banndu am fuu no wuuran sabbu am. ⁵⁸ Nyaamdu yuwnu dow kammu nduun nii : Ndu hawtaa he ndu maamiraabe mon nyaamunoo nduun, ndu hadaay be maayde. Nyaamdo nyaamdu nduu, no wuuran faa abada.

⁵⁹ Waaju oo, Iisa wadi nder *waajordu Kafar-nahum.

Konngi kokkooji mbuurnam nduumiidam

⁶⁰ Wakkati *aahiibe Iisa nanunoo haalaaji dii, duɓbe nder mabbe mbi'i :

—Konngi dii no tiidi. Moy waawi jabude di ?

⁶¹ Iisa he hoore mum faami dow ko *aahiibe mum ngoni no nguuntoo, wi'i be :

—Dum laatanake on fergere naa ? ⁶² Ndenne dume wadata, se on ngi'ii *Bii-Neddo njabbitii to wonnoo illa arannde ? ⁶³ *Ruuhu Alla woni ko hokkata mbuurnam, banndu walaa baawde baafuy. Konngi di kaalanmi on dii ngoni ruuhu, kanyi ngoni mbuurnam duu. ⁶⁴ Amma no woodi nder moodon be ngoondinaay.

Tawi illa arannde Iisa no anndunoo be ngoondinaay been e jammboytoodo mo oon. ⁶⁵ O beydi wi'ude :

—Ngam majjum mbi'umi on : Baa gooto waawtaa warde to am nde *Baabiraawo wad-daay mo.

⁶⁶ Illa ndeen duɓbe nder *aahiibe makko coyyiti, acci tokkude mo. ⁶⁷ Nden Iisa yami *lilaabe sappo e dido been wi'i :

—Onon duu, ofon ngidi dillude naa ?

⁶⁸ Simon Piyer jaabii mo wi'i :

—Joomam, to moy min njahata ? Hanaa aan jogii konngi kokkooji mbuurnam nduumiidam

naa ? ⁶⁹ Min ngoondfinii, miden anndi ko aan woni Ceniido yuwdo to Alla.

⁷⁰ Iisa jaabii be wi'i :

—Hanaa miin subii on, onon sappo e dido bee naa ? Amma gooto nder moodon no seydan.

⁷¹ Dow Yahuuda, bii-Simon Iskariyot, gooto nder *lilaabe sappo e dido been o haali. Kanko woni jammboytoodo Iisa.

7

Minyiraabe Iisa worbe ngoondinaay mo

¹ Iisa tinni no fiiloo nder leydi Galili. O hidfaa fiilaade nder leydi Yahudiya ngam mawbe *Yahudankoobe no tefa warde mo. ² Juulde *Yahudankoobe bi'eteede kowaade* badake. ³ Sey minyiraabe Iisa worbe mbi'i mo :

—Dillu do, njahaa leydi Yahudiya ngam *aahiibe maa ngi'a golle de ngadataa. ⁴ Neddo fuu hidi anndee, suudataa ko wadata. Nde ada wada ir golle dee, wannginan himbe hoore maa.

⁵ Baa minyiraabe makko e ko'e mum'en ngoondinaay mo.

⁶ Iisa wi'i be :

—Wakkati am yonaay ginan, amma to moodon, wakkati fuu no woodi. ⁷ Himbe duuniyaaru mbaawtaa wanyude on. Amma miin, ibe mbanyi kam ngam mido seedoo ko gollleeji mabbe no mboni. ⁸ Onon, njehee to

* **7:2** 7.2 Juulde kowaade naa Juulde hukumuuji ngoni juulde de Isra'ilkooobe ngadata hitaane fuu nder wuro Ursaliima. Ide micintina be jonnde mabbe nder kowaade nder ladde yeeruure wakkati Alla wurtinoo be leydi Misira.

juulde deen. Miin, mi yahataa sabu wakkati am yonaay ginan.

⁹ Gaɗa o haalani be d̄um, o jood̄ii nder Galili.

Iisa yehi Juulde kowaade

¹⁰ Wakkati minyiraabe Iisa ndillirii juulde deen, Iisa duu njehi to majje amma nder cucukka, o hollaay hoore makko. ¹¹ Mawbe *Yahudankooɓe no tefa mo nder jama'aare ndeen, no mbi'a :

—Toy o woni ?

¹² Himbe d̄ubbe no nguuntoo dow makko. Gere no mbi'a :

—Ned̄o oo o lobbo !

Wobbe no mbi'a :

—Aa'a, o majjinoowo himbe.

¹³ Walaa cuusudo towni haali dow makko, sabu ibe kula mawbe *Yahudankooɓe.

¹⁴ Wakkati Iisa yehunoo tawi juulde deen pecciri, o fuddi omo waajoo nder *Juulirde mawne. ¹⁵ *Yahudankooɓe kaayɗinaa, sey be mbi'i :

—Noy wadi ko ned̄o oo hebi anndal dewte, kanko mo janngaay ?

¹⁶ Iisa jaabii be wi'i :

—Waaju mo mbaajotoomi oo, yuwaay to am. Amma to lildo kam oon, o yuwi. ¹⁷ Gid̄o wafude muuyo Alla fuu, no annditan nde waaju oo to Alla yuwi naa to am. ¹⁸ Kaaloowo miilo hoore mum, hoore mum tefanta teddungal. Amma tefoowo teddungal lildo d̄um, goonga haalata, ko boni fuu walaa he mum. ¹⁹ Hanaa *Muusa hokki on *Tawreeta naa ? Amma baa

gooto nder moodon wadaay ko *Tawreeta wi'i.
Dume wadi odon tefa warde kam ?

²⁰ Himbe njaabii mo, mbi'i :

—Aan, a laddaado. Moy tefata warde ma ?

²¹ Nden Iisa wi'i be :

—Gollal gootal tan ngadumi, on fuu, on kaayɗinaama. ²² *Muusa wi'i ngadon juulnol. Odon njuulna nedɗo baa *nyalaane fowteteene. Maamiraabe moodon puɗɗi ngol, hanaa *Muusa fudɗi ngol. ²³ Nde nedɗo no juulnee *nyalaane fowteteene ngam to bonnu *Tawreeta Muusa, ɗume tikkanton kam sabu mi yamɗintinii nedɗo bumbuujo nder *nyalaane fowteteene ? ²⁴ To on kiitoree no ngiirruɗon, kiitoree goonga.

Jeddodirol dow moy woni Iisa

²⁵ Gere nder himbe *Ursaliima mbi'i :

—Hanaa oo woni mo be tefata warde oon naa ?

²⁶ Amma ndaa, omo darii omo waajoo yeeso himbe fuu, be mbi'aay mo baafuy. Tawte mawbe meeden potii dow kanko woni *Almasiihu oon ?

²⁷ Oo kay, eden anndi to yuwi, amma nde *Almasiihu oon wari, baa gooto anndataa to o yuwata.

²⁸ Iisa no waajoo nder *Juulirde mawne ndeen, sey o towni daane, o wi'i :

—On mbi'ii odon anndi kam naa ? Odon anndi to yuwmi ? Amma hanaa miin waddi hoore am. Lildɗo kam oon woni goongaajo, kanko woni mo on anndaa. ²⁹ Miin, midɗo anndi mo sabu to makko yuwmi, kanko lili kam.

³⁰ Nden be tefi nanngude mo, amma junngo baa gooto yottaaki mo, ngam wakkati makko

yonaaŷ ginan. ³¹ Dubbe nder jama'aare ndee ngoondŷini mo, mbi'i :

—Kee nde *Almasiihu oon wari, omo waawi wafude kaayde burde de gorko oo wadi naa ?

Dogariibe lilaama nannga Iisa

³² *Fariisa'en nani ko himbe been ngoni no nguuntoo dow Iisa. Hooreebe *cakkanooŷe Alla e *Fariisa'en lili dogariibe nannga Iisa. ³³ Sey Iisa wi'i be :

—Miin, mi wondan he moofon wakkati sedfa ginan. Gafa mum, mi soyyoo to lildo kam oon.

³⁴ On tefan kam, amma on ngiitataa kam, ngam on mbaawtaa yahde to ngonmi.

³⁵ Mawbe *Yahudankooŷe yamodiri mbi'i :

—Toy o yahata ko en mbaawtaa hiitude mo ? O tefowan himbe meeden sankitiibe nder lenyi janaani, o waajoo lenyi dii naa ?

³⁶ O wi'i en tefan mo, en ngiitataa mo, sabu en mbaawtaa yahde to o tawetee toon. Dume woni maana haala kaa ?

Maayooji ndiyam mbuurnoojam

³⁷ Nyalaane burde teddude nder juulde deen fuu woni nyalaane nde juulde deen timmata. Nyannde mum Iisa darii huubi, wi'i :

—Domdufo fuu wara to am, yara.

³⁸ Goondindo kam fuu, maayooji ndiyam mbuurnoojam no ilan nder berne mum hano no dum winndiraa nder dewte nii.

³⁹ Dow *Ruuhu Ceniido Iisa woni no haala. *Ruuhu Ceniido oo kam woni ko goondindo mo fuu hebata. Amma wakkati mum *Ruuhu Ceniido hokkaakano ngam Iisa teddinaakano ginan.

Ceendiigu e rafi goondinool

⁴⁰ Wakkati himbe gom nanunoo haala kaa nder jama'aare ndeen, mbi'i :

—Sikka fuu walaa kanko woni annabiijo oon.

⁴¹ Wobbe duu mbi'i :

—Oo nii woni *Almasiihu oon.

Amma wobbe mbi'i kaden :

—*Almasiihu oon yuwan Galili naa ? ⁴² Hanaa Dewtere Alla wi'i ko nder lenyol Daawda *Almasiihu yuwata ? Hanaa nde wi'i kaden Bayti-laama wuro Daawda o yuwata ?

⁴³ Haalaaji jama'aare ndee luurodiri dow Iisa.

⁴⁴ Nder mabbe no woodi hidube nanngude mo, amma junngo baa gooto yottaaki mo.

⁴⁵ Wakkati dogariibe been ngartunoo, hooreebe *cakkanooebe Alla e *Fariisa'en yami be, mbi'i :

—Ko wadi on ngaddaay mo ?

⁴⁶ Dogariibe been njaabii be, mbi'i :

—Abada goddo waajoraaki hano no neddo oo waajori.

⁴⁷ Sey *Fariisa'en njaabii be, mbi'i :

—Kaari ! Baa onon duu, on eytaama naa ?

⁴⁸ Naa on ngi'ii goddo nder hooreebe *Yahudankooebe naa nder *Fariisa'en goondindo mo non ? ⁴⁹ Amma jama'aare ndee no kudaane, nde anndaa *Tawreeta Muusa !

⁵⁰ Nikodemu, gooto nder *Fariisa'en jehunoodo to Iisa, wi'i be :

⁵¹ —*Tawreeta meeden waawaa hiitaade neddo nde nanaay ko joomum haali, naa ko wadi.

⁵² Be njaabii mo, be mbi'i :

—Aan duu, a bii-Galili naa ? Fincita haala Alla, a hi'an ko annabiijo fuu wanngataa Galili.

[⁵³ Gafa majjum neddo fuu hooti wuro mum,

8

¹ Iisa duu yehi waamnde Jaytun.

Debbo nanngiraado jeenu

² Illa subaka kecco Iisa warti nder *Juulirde mawne ndeen. Himbe fuu ngari to makko. O joodii, omo waajoo be. ³ Jannginoobe *Tawreeta e *Fariisa'en ngaddi debbo tawaado no yeena gom. Be ndarni mo hakkune jama'aare ndeen.

⁴ Be mbi'i Iisa :

—Moodibbo, debbo oo mabaama no yeena.

⁵ Too, *Muusa tilsinii min nder *Tawreeta min mbarda ir rewbe bee kaaye. Aan nee, dume mbiidfaa ?

⁶ Be ngadi yamde dee ngam be tunna mo be kefa laawol ngol be njukkirta mo. Amma Iisa jimminii no diidira honndu mum dow leydi.

⁷ Wakkati be tokkiri Iisa yamde dee, nden o banti hoore, o wi'i be :

—Mo wadfaay hakke abada nder moodon arta bugaade mo hayre.

⁸ Nden Iisa yeeyi jimmini, no diida dow leydi.

⁹ Wakkati be nanunoo dum, sey be cortorii gooto gooto. Nayeebe been artii. Iisa he debbo dariido yeeso mum oon tan acca toon. ¹⁰ Nden Iisa banti hoore mum, wi'i mo :

—Banndam debbo, toy be ngoni ? Walaa jukkudo ma naa ?

¹¹ O jaabii Iisa o wi'i :

—Moodibbo, baa gooto.

Nden Iisa wi'i mo :
—Miin duu, mi jukkataa ma. Yah, amma taa wadu hakke kaden.]*

Iisa woni jeyngol duuniyaaru

¹² Iisa haaldi he himbe kaden, wi'i :

—Miin woni jeyngol duuniyaaru. Tokkudo kam fuu, dillataa nder nimre abada, amma no heban jeyngol mbuurnam.

¹³ Sey *Fariisa'en mbi'i mo :

—Aan, adfa seedanoo hoore maa, seede maa hanaa goonga.

¹⁴ Iisa jaabii be wi'i :

—Baa nde mi seedanake hoore am, seede am no goonga, sabu mido anndi to yuwmi, mido anndi to njahanmi. Amma onon, on anndaa to yuwmi, on anndaa to njahanmi. ¹⁵ Onon, odon kiitoroo dabareeji himbe, miin kay, mi hiitataako baa gooto. ¹⁶ Amma baa nde mido hiitoo, kiite am no goonga, sabu mi hiitataako miin tan, *Baabiraawo lildo kam oon, no wondi he am. ¹⁷ No winndaa nder *Tawreeta moodon wi'aa : Seede himbe dido no goonga.† ¹⁸ Too, mido seedanoo hoore am. *Baabiraawo lildo kam oon duu, no seedanoo kam.

¹⁹ Sey be mbi'i mo :

—Toy *Baaba maa oon woni ?

Iisa jaabii be wi'i :

—On anndaa kam, on anndaa *Baaba am oon. Se nii odon anndunoo kam, on anndannoo *Baaba am oon duu.

* **8:11** 8.11 Aaya 53 suura 7 faa wara aaya 11 suura 8 tawaaka nder cfereji arani fuu. † **8:17** 8.17 Wi'itaade Tawreeta 19.15

²⁰ Iisa haalii konngi dɔi wakkati o waajotonoo nder *Juulirde mawne, hadde to ceede ndesetee. Amma baa ko non wadi, walaa nanngudo mo, ngam wakkati makko yonaay ginan.

To pa'umi toon, on mbaawtaa yahde toon

²¹ Iisa wi'i be kaden :

—Mi yahan, on tefan kam, amma on maaydan he hakkeji moodon. To pa'umi toon, on mbaawtaa yahde toon.

²² Kanyum wadi mawbe *Yahudankoobe mbi'i :

—Tawte o waran hoore makko wadi o wi'i en mbaawtaa yahde to o fa'i toon ?

²³ Iisa wi'i be :

—Onon, ley njeyaadon, amma miin, dow njeyaami. Onon, nder duuniyaaru nduu njeyaadon, amma miin, mi jeyaaka nder mayru.

²⁴ Ngam majjum wadi mbi'umi on : On maaydan he hakkeji moodon. Sabu se on ngoondinaay ko *Miin woni oon mo ngonmi*, on maaydan he hakkeji moodon.

²⁵ Nden be yami mo, be mbi'i :

—Aan woni moy ?

Iisa jaabii be, wi'i :

—Miin woni mo mbi'unoomi on ngonmi illa arande. ²⁶ Onon, kujje dufde no ngoodi de mbaawmi haalude dow moodon, mi hiitoo on duu. Amma lildo kam oon woni goongaajo. Ko nanumi to makko, kaalanami duuniyaaru nduu.

²⁷ Be paamaay ko dow *Baabiraawo o woni omo haalana be. ²⁸ Dum wadi Iisa wi'i be :

—Nde on banti *Bii-Neddo fuu, on paaman ko *Miin woni oon mo ngonmi*. Mi wadataa baafuy ngam hoore am. Ko *Baabiraawo anndini kam tan kaalananmi on. ²⁹ Lildo kam oon no wondi he am, o accaay kam feere am, ngam ko weli mo tan ngadanmi nyannde fuu.

³⁰ Wakkati Iisa haalirannoo nii, dɔbbe ngoondini mo.

Goonga no rimɗinan on

³¹ Iisa wi'i *Yahudankooɓe goondinɓe mo been :

—Se on tinnake oɗon njogii haalaaji am, on laatoto *aahiibe am goongaabe. ³² On anndan goonga, goonga oon duu no rimɗinan on.

³³ Be njaabii mo, ɓe mbi'i :

—Minen, min jippotooɓe he *Ibrahim, walaa marɗo min abada. Noy mbi'irtaa min ndimɗan ?

³⁴ Iisa jaabii ɓe wi'i :

—Midɗo haalana on goonga : Gadoowo hakke fuu, no maccuɗo hakke. ³⁵ Abada maccuɗo duumataako nder hoggo, amma biɗɗo no duumoto nder maggo faa abada. ³⁶ Ngam majjum, nde Biɗɗo oon rimɗinii on, on laatoto rimɓe goongaabe. ³⁷ Midɗo anndi ko on jippotooɓe he *Ibrahim, amma oɗon tefa warde kam, ngam konngi am naataay on. ³⁸ Miin, midɗo haala ko ngiirumi *Baaba am, amma onon, oɗon ngadɗa ko narruɗon baabii'on.

Ibiliisa woni baabii'on

³⁹ Be njaabii mo, ɓe mbi'i :

—Baabiimin woni *Ibrahim.
Iisa wi'i ɓe :

—Se nii on jippotoobe he *Ibrahim, on ngadafaana golleeji *Ibrahim. ⁴⁰ Amma jooni odon tefa warde kam, miin kaalando on goonga mo narrumi Alla. *Ibrahim kay, wad'aay ir d'um. ⁴¹ Onon, golleeji baabii'on ngadoton.

Be mbi'i mo :

—Minen, min kanaa biibbe henndu. *Baabi-raawo gooto min ngoodi, kanko woni Alla.

⁴² Iisa wi'i be :

—Se goonga fuu Alla wonnoo Baabii'on, on ngidan kam, ngam to Alla yuwmi, ngarmi to moodon. Mi waddaay hoore am, kanko lili kam. ⁴³ Dume wadi ko on paamataa haala am ? On paamataa ka ngam ika dadi hakkillo mon. ⁴⁴ Onon, Ibiliisa woni baabii'on. Odon ngidi wad'ude muuyo baabii'on. O baroowo himbe illa fud'orde. Abada o daraaki dow goonga, ngam goonga walaa he makko. Se o feni, jikku makko non, sabu o penoowo, o baaba fewre. ⁴⁵ Amma miin, ngam mido haala goonga, wadi ko on ngoondinaay kam. ⁴⁶ Moy e moodon waawi seedaade ko mi wadi hakke ? Ndenne dume wadi se mi haalii goonga, on ngoondintaa kam ? ⁴⁷ Ned'fo Alla kay no hettintoo haala Alla. Onon nee, on kettintaako ngam on kanaa himbe Alla.

Iisa no buri Ibrahim

⁴⁸ *Yahudankooobe mbi'i Iisa :

—Hanaa goonga amin ko min mbi'unoo a bii-leydi *Samariya, a laddaado ?

⁴⁹ Iisa jaabii be wi'i :

—Mi hanaa laddaado, amma mido teddina *Baaba am. Onon, odon pamfina kam. ⁵⁰ Hanaa

miin tefanta hoore am teddungal. No woodi tefanoowo kam ngal, oon woni kiitotoodo. ⁵¹ Goonga kaalananmi on : Jogiido haala am fuu, maayataa abada.

⁵² Nden *Yahudankooɓe mbi'i mo :

—Joonkay min tabbintini ko a laddaado. *Ibrahim e annabiibe fuu maayi, dey aan, mbi'aa jogiido haala maa fuu, maayataa abada. ⁵³ A wonaana aɗa miila ko aɗa ɓuri baabiimin *Ibrahim manngu naa ? O maayi, annabiibe duu maayi. Moy ngonɗaa aɗa ada hoore maa nii ?

⁵⁴ Iisa jaabii be wi'i :

—Miin, se hoore am teddinanmi, teddungal am no meere. *Baaba am, mo mbi'oton Alla moodon, teddinta kam. ⁵⁵ Onon, on anndaa mo. Miin, mido anndi mo. Nde mi wi'i mi anndaa mo, mi laatake penoowo hano moodon. Amma mido anndi mo, mido jogii haala makko. ⁵⁶ Baabii'on *Ibrahim no welwelta sanne ngam heɓa hi'a nyalaane am. O hi'i nde, o nani beldum.

⁵⁷ *Yahudankooɓe mbi'i mo :

—A waɗaay baa duubi woygu ginan, dey mbi'aa a hi'i *Ibrahim ?

⁵⁸ Iisa wi'i be :

—Mido haalana on goonga : Illa *Ibrahim rimaaka, mido ɗon.‡

⁵⁹ Ko Iisa haali haala kaa sey be adi kaaye faa be mbugoo mo. Amma o moli, o wurtii *Juulirde mawne ndeen.

‡ **8:58** 8.58 « Mido ɗon » kam woni ko Joomiraawo jaabinoo Muusa nder *Tawreeta, dewtere Burtaaki 3.14.

9

Iisa wumtini dimiraado mbumdam

¹ Wakkati Iisa woni no yawta, sey o hi'i gorko dimiraado mbumdam gom. ² *Aahiibe makko yami mo mbi'i :

—Moodibbo, ko o rimaa nder mbumdam dam, kanko wadi hakke naa saaroobe makko ?

³ Iisa jaabii be wi'i :

—Hanaa kanko, hanaa saaroobe makko ngadi hakke. Amma dum heewtake mo heba baawde Alla mbannga dow makko. ⁴ No tilsa ngaden golle lildo kam illa nder nyalooma. Ngam nde jemma wari, baa gooto waawaa gollude. ⁵ Nde mido nder duuniyaaru nduu, miin woni jeyngol mayru.

⁶ Gaɗa o haali haala kaa, sey o tutti dow leydi, o hawrodiri ndi e joode, o wuji e gite bumdo oon.

⁷ O wi'i mo :

—Yah lootoy yeeso maa to luggere Silowam. Maana *Silowam* woni « Lilaado. »

O lootowi yeeso makko, o warti, omo hi'a.

⁸ Wondiraabe makko, he anndunoobe ko o bumdo piyoowo bara ndenno, mbi'i :

—Tawte hanaa oo woni joodinoodo no fiya bara naa ?

⁹ Wobbe mbi'i :

—Kanko non !

Wobbe duu mbi'i :

—Hanaa ! Nanndi makko nii non !

Amma gorko oon e hoore mum wi'i :

—Miin nii non !

¹⁰ Nden be yami mo be mbi'i :

—Noy mbumtirɗaa ?

¹¹ Nefdo oon jaabii be wi'i :

—Gorko bi'eteedo Iisa, wafi kecciri, wuji e gite am, wi'i kam mi yaha to luggere Silowam, mi lootowa yeeso am. Lootoyi yeeso am, sey mbuntumi.

¹² Be yami mo be mbi'i :

—Toy gorko oon woni ?

O wi'i :

—Mi anndaa !

Fariisa'en no tefa faamude dow buntinol gorko
oo

¹³ Nden himbe njaari buntinaado oon to *Fariisa'en. ¹⁴ Tawi *nyalaane fowteteene non, Iisa wadunoo kecciri wumtini mo. ¹⁵ Ngam majjum *Fariisa'en duu yami mo no o wumtiri. O jaabii be o wi'i :

—O wuji kecciri e gite am, lootumi yeeso am, mbuntumi.

¹⁶ Gere nder *Fariisa'en mbi'i :

—Gorko oo yuwaay to Alla ngam o hoddanaay *nyalaane fowteteene.

Amma wobbe mbi'i :

—Noy gafoowo hakke waawi wadude ir kaayde dee ?

Dum waddi rafi potal caka maɓbe.

¹⁷ Nden *Fariisa'en yami buntinaado oon kaden mbi'i :

—Dume mbi'ataa dow buntindo ma oon ?

O jaabii, o wi'i :

—O annabiijo.

¹⁸ Mawbe *Yahudankoobe been kay njabaay ko o bumnoodo e ko o wumti jooni, naako be noddi saaroobe makko. ¹⁹ Be yami be, be mbi'i :

—Gorko oo, no fiyii'on naa ? On mbi'i ko mbumdam o rimdaa naa ? Ndenne noy wadi ko o wumti joonin ?

²⁰ Saaroobe been njaabii, mbi'i :

—Midfen anndi ko o fiyiimin, midfen anndi duu ko mbumdam o rimdaa. ²¹ Amma min anndaa noy o wumtiri. Min anndaa buntindo mo oon duu. Yamee mo ! Kanko duu o mawdo. Omo waawi jaabanaade hoore makko.

²² Saaroobe makko njaaborake nii sabu ibe kula mawbe *Yahudankoobe. Ngam be potii dow ko neddo fuu goondini ko Iisa woni *Almasiihu, be ndiiwan joomum nder *waajordu. ²³ Ngam majjum wadi saaroobe been mbi'i : « O mawdo. Yamee mo ! »

²⁴ *Fariisa'en nodditi buntinaado oon, mbi'i mo :

—Hulu Alla ! Minen kay, midfen anndi ko gorko oo no gadoowo hakke.

²⁵ O jaabii be :

—Se o gadoowo hakke duu, miin kay, mi anndaa. Gootel tan woni ko anndumi : Ndenno mi bumdo, jooni mi wumti.

²⁶ Be yamtini mo, be mbi'i :

—Dume o wadani ma ? Noy o wumtiniri ma ?

²⁷ O jaabii be, o wi'i :

—Mi haalaniino on dum, amma on njabaay. Dume wadi odon ngidi nantude dum kaden ? Tawte onon duu, odon ngidi laataade *aahiibe makko non ?

²⁸ Be njenni mo, be mbi'i :

—Aan nii woni aahiijo makko ! Minen kay, min aahiibe *Muusa. ²⁹ Minen, midfen anndi Alla

haaldii he *Muusa, amma nedfo oo kay, min anndaa fuu to o yuwata.

³⁰ Gorko oon jaabii be, wi'i :

—Haba ? Hannden mi hi'i haayne. On anndaa to o yuwi, dey o wumtini kam ! ³¹ Efen anndi Alla hettintaako wadoobe hakke, amma omo jaabanoo kuloowo mo, gafoowo muuyo makko. ³² Illa fuddam duuniyaaru walaa nanufo buntindo dimdaado mbumdam. ³³ Se nii hanaa to Alla gorko oo yuwi, o waawtaa wafude baafuy.

³⁴ Be njaabii mo :

—Aan, laatiido a fuu nder hakke ndimedaa, aan waajoto min naa !

Be ndiiwi mo.

Be berde mum'en mbumii

³⁵ Iisa nani be ndiiwii mo, sey yehi tawowi mo, wi'i mo :

—Aan nee, a goondini *Bii-Nedfo naa ?

³⁶ O jaabii, o wi'i :

—Moodibbo, moy woni *Bii-Nedfo ? Hollan mo faa mi goondina mo ?

³⁷ Nden Iisa wi'i mo :

—A hi'i mo, kanko jaati woni no haalda he maa.

³⁸ Sey o jaabii Iisa o wi'i :

—Joomiraawo, mi goondini.

O sujidani Iisa.

³⁹ Nden Iisa wi'i mo :

—Mi wari nder duuniyaaru ngam kiite ngadaa, wumbe ngi'a, hi'ooobe mbumaa.

⁴⁰ Wobbe nder *Fariisa'en wonbe hadde makko, nanufe haala kaa, yami mo mbi'i :

—Ndenne, min wumbe naa ?

⁴¹ Iisa jaabii be, wi'i :

—Se on wumbe, nden on gadataano hakke. Amma ko mbi'udon joonin od'on ngi'a, hakkeeki moodon tabbitii.

10

Iisa woni duroowo lobbo

¹ Iisa wi'i :

—Mid'o haalana on goonga : Ned'do fuu naatoowo hoggo baali dey naatiraay dammbugal, kam woni gujjo, kam woni teetoowo. ² Amma naatiroowo dammbugal oon woni duroowo baali diin. ³ Deenoowo dammbugal oon no mabbitanan mo, baali diin duu no nanan daane makko. O noddiran mbaalu makko fuu he innde mum, o wurtina di yaasi. ⁴ Nde o wurtini di di fuu, o ardoto, di tokka mo ngam idi anndi daane makko. ⁵ Di tokkataa kodo sam, amma di ndoggan mo sabu di anndaa daane makko.

⁶ Iisa hippani be haala kaa, amma be paamaay maana makka.

⁷ O beydi wi'ude :

—Mid'o haalana on goonga, miin woni dammbugal hoggo baali. ⁸ Artube kam fuu no wuybe e teetoobe, baali diin nanaay daade mabbe. ⁹ Miin woni dammbugal, ned'do fuu naatir'do kam, hisan, no oornan heba duurdude, jaayina. ¹⁰ Gujjo warataana ngam wujja, itta yonki, bonna, amma miin, mi warii faa himbe keba mbuurnam ngam be kebira dam no duufiri.

¹¹ Miin woni duroowo lobbo. Duroowo lobbo woni cottoowo yonki mum ngam baali mum.

¹² Amma duroowo jobeteedo hanaa duroowo

goongaajo. O hanaa jom baali, illa o holliri suunu no wara, o doggan o acca di. Nden ndu saama e majji, di cankitoo. ¹³ O doggan ngam o duroowo jobeteedo tan, walaa fuu ko hilli mo he baali diin.

¹⁴ Miin woni duroowo lobbo. Mido anndi baali am, baali am duu no anndi kam. ¹⁵ Hano no *Baabiraawo anndiri kam, non anndirmi *Baabiraawo. Mido sotta yonki am ngam baali am. ¹⁶ Mido woodi baali gom kaden di ngalaa nder hoggo ngoo. Kanyi duu no tilsu mi waddowa di. Di nanan daane am, di laatoto sewre worre nde duroowo gooto. ¹⁷ Ko wadi *Baabiraawo no hidu kam woni ngam mi sotta yonki am faa mi hebita ki kaden. ¹⁸ Walaa ittoowo ki, ngam miin e hoore am hokkata ki. Mido woodi baawde hokkude ki. Mido woodi baawde heftude ki. Dum woni tilsinoore nde kebumi to *Baaba am.

¹⁹ Haalaaji dii beydi senndude *Yahudankooɓe. ²⁰ Dubbe nder maɓɓe no mbi'a :
—O kaɗaado kuɓɗo ! Ko saabi odon kettinani mo ?

²¹ Gere maɓɓe duu mbi'i :
—Haala kaa hanaa haala laddaado. Laddaado no waawi wumtinde bumɗo naa ?

Yahudankooɓe calake Iisa

²² *Juulde cendinol Juulirde mawne ngadi *Ursaliima. Dum fotodiri he dabbune. ²³ Nder *Juulirde mawne ndeen, Iisa no yaha no warta ley danki Suleymaanu. ²⁴ Sey *Yahudankooɓe piili mo, mbi'i :

—Faa nde tinnotoɗaa ada jogii min nder wemmbere ? Se aan woni *Almasiihu, laabinan min.

²⁵ Iisa jaabii be, wi'i :

—Mi arti mi haalanii on dʒum, amma on ngoondinaay. Golleeji di ngadumi dow innde *Baaba am diin, kanyi jaati ceedantoo kam.

²⁶ Amma onon, on ngoondinaay ngam on kanaa baali am. ²⁷ Baali am no nana daane am. Mido anndi di, idi tokka kam. ²⁸ Mido hokka di mbuurnam nduumiidam, di mbaatataa abada. Walaa baawdo teetirde di semmbe semmbe nder junngo am. ²⁹ *Baabiraawo kokkudoo kam di oon, no buri huune fuu. Walaa baawdo teetirde di semmbe semmbe nder junngo *Baabiraawo. ³⁰ Miin e *Baabiraawo fuu, min go'o.

³¹ Sey *Yahudankoobe adi kaaye faa padfa mo. ³² Amma Iisa wi'i be :

—Yeeso moodon, baawde *Baabiraawo ngadirmi golle dufde lobbe sanne de fuu. Nder golle de ngadumi de fuu, ngam gollal ngale ngiddon fadde kam kaaye ?

³³ *Yahudankoobe njaabii mo mbi'i :

—Hanaa ngam golle lobbe min ngidi warirde ma kaaye. Ko wadi miden ngidi warude ma woni a famdini Alla. Aan a tagaado, dey a adi hoore maa Alla. ³⁴ Iisa jaabii be, wi'i :

—Hanaa no winndaa nder *Tawreeta moodon ko Alla wi'i : *Onon, on allaabe ?* ³⁵ Eden anndi ko haala Alla sottataa. Nde Alla noddiri be o subii been « allaabe », ³⁶ too, miin mo Alla sendini, lili nder duuniyaaru nduu, noy haala am laatortoo pamdinol Alla ngam mi wi'i : « Miin, mi *Bii-Alla » ? ³⁷ Se nii mi wadaay golleeji *Baaba am, to ngoondinee kam. ³⁸ Amma se mido wada di, baa se on ngoondintaa kam,

* **10:34** 10.34 Jabuura 82.6

ngoondinee golleeji dii, ngam paamon, njaɓon duu no woodiri ko *Baabiraawo no wondi he am, mido wondi he makko.

³⁹ Nden be tefi nanngude mo kaden. O soptii be. ⁴⁰ Iisa soyyii toon gada maayo Urdun nokkure to Yahaaya wafanannoo himbe *batisma, o joodii toon.

⁴¹ Himbe dubbe ngari to makko, ibe mbi'odira :

—Yahaaya wafaay haayne baa wootere. Amma, ko o haali dow gorko oo fuu no goonga.

⁴² Toon dubbe ngoondini Iisa.

11

Maayde Laajaru

¹ Nder wuro Baytaniya no woodi gorko bi'eteedo Laajaru, Laajaru oo yemaaki. Omo woodi sakiraabe makko rewbe dido gom, Marta e Mariyaama. ² Mariyaama woni debbo bujunoodo nebbam uurdam dow koyde Iisa, moytiri de gaasa mum.* Too, Mariyaama oo bannдум gorko woni Laajaru oo.

³ Sakiraabe Laajaru rewbe dido bee lili godfo wi'a Iisa :

—Moodibbo, war ! Gido maada yamdaa.

⁴ Nde Iisa nanunoo dum, sey wi'i :

—Nyaw nguu hanaa nyaw mbaroowu. Amma ngu wari ngam wannginde teddungal Alla, heba *Bii-Alla oon duu teddinee.

⁵ Iisa no hidi Marta, Mariyaama e sakiike mabbe gorko Laajaru. ⁶ Baa nii ko Iisa nanii

* **11:2** 11.2 Daaru dewtere ndee 12.1-8.

Laajaru yamɗaa, ɗum hadaay mo joodaade to o wonnoo toon balɗe ɗiɗi. ⁷ Gada ɗum o wi'i *aahiibe makko :

—En coyyoo leydi Yahudiya !

⁸ *Aahiibe been mbi'i mo :

—Moodibbo, booyaay ko *Yahudankooɓe tefi faɗɗude ma kaaye nder leydi ndiin. Toon ngiɗaa soyyaade kaden naa ?

⁹ Iisa jaabii ɓe wi'i :

—Hanaa jamɗe sappo e ɗiɗi ngonni nder nyalooma gooto naa ? Dilloowo nyalooma fuu fergataako ngam no hi'a jeyngol duuniyaaru.

¹⁰ Amma dilloowo jemma fergoto ngam jeyngol walaa he makko.

¹¹ Gada o haalii haalaaji ɗii, o wi'i ɓe :

—Higii'en Laajaru ɗaanake, mi yahan, mi findinowa mo.

¹² Nden ɓe mbi'i mo :

—Moodibbo, se tawaama o ɗaaniidɗo, ndenne o dadan.

¹³ Maayde Laajaru o haalani ɓe. Amma kambe kay, ɓe miilataana ko filla ɗoyngol allawol ngool nii o wondi. ¹⁴ Nden Iisa laabinani ɓe, wi'i :

—Laajaru laatake ! ¹⁵ Mi nani beldum ngam moodon ko mi tawaaka toon. Dum laatanto on sabaabu goondinol. Amma en njaha to makko.

¹⁶ Nden Tomas bi'eteedɗo Funeejo wi'i *aahiibe ɓeeto :

—Accee, njehen enen duu baa nde en maaydan he makko non.

Iisa woni ummitaaki maayɓe e mbuurnam

¹⁷ Wakkati Iisa yottii, tawi Laajaru waɗi balɗe nay he moobeede. ¹⁸ Hakkune Baytaniya e *Ursaliima ɓuraa kilooji tati. ¹⁹ *Yahudankooɓe

dubbe ngari kinniri Mariyaama e Marta maayde Laajaru.

²⁰ Wakkati Marta nanunoo Iisa no wara, o acci Mariyaama no joodii nder suudu, o yehi o jabbitowii mo. ²¹ Marta wi'i Iisa :

—Joomam, se nii afa wonnoo do, banddam gorko maayataano. ²² Amma mido anndi baa joonin, ko yamdaa Alla fuu, o wadante dum.

²³ Nden Iisa wi'i mo :

—Bannda gorko no ummitoto.

²⁴ Marta wi'i :

—Mido anndi ko o ummitittooo nyannde darnaal.

²⁵ Iisa wi'i mo :

—Miin woni ummitaaki maaybe, miin woni mbuurnam duu. Nefdo fuu goondindo kam, baa se maayi, no wuuran. ²⁶ Buurdo goondindo kam fuu, maayataa abada. A goondini dum naa ?

²⁷ Marta wi'i mo :

—Ayyo, Joomam ! Mi goondini aan woni *Almasiihu, *Bii-Alla, banngando duuniyaaru nduu.

²⁸ Gada ko o haali dum, o yehi o noddowi sakiike makko, Mariyaama. O nyo'ani mo, o wi'i :

—Moodibbo oon warii, omo nodde.

²⁹ Illa ko Mariyaama nanunoo dum, o yaawdi o yehi to Iisa.

³⁰ Wakkati mum fuu Iisa naataay wuro ngoon ginan. Omo wonnoo to Marta fottunoo he makko. ³¹ *Yahudankoobe wondunoobe he Mariyaama nder suudu no cawrina mo, wakkati be ngi'unoo o yaawdi o wurtii, sey be tokki mo,

ngam be miili to annyeere ndeen o fa'i faa o woyowa.

³² Nde Mariyaama yottii to Iisa woni, illa o hi'i mo, o hofi yeeso makko, o wi'i :

—Joomam, se nii afa wonnoo do, banndam gorko maayataano.

Iisa woyi

³³ Wakkati Iisa hi'unoo Mariyaama e *Yahudankoo be wondunoobe he mum been no mboya, berne makko metti sanne.

³⁴ O wi'i :

—Toy moobudon mo ?

Be mbi'i mo :

—Moodibbo, war, yeewu !

³⁵ Sey Iisa fusi gondi. ³⁶ Nden *Yahudankoo be gom mbi'i :

—Yeewee no o hidiri mo.

³⁷ Amma wobbe mabbe duu mbi'odiri :

—Bumtindo bumdo no waawaa hadfude gorko oo maayde naa ?

Iisa ummintini Laajaru

³⁸ Berne Iisa metti kaden, nden o yehi timoyde annyeere ndeen. Annyeere ndeen, lowol mabbiraangol hayre non. ³⁹ Nden Iisa wi'i :

Ittee hayre ndee !

Marta sakiike maaydo oon wi'i mo :

—Joomam, hannden tawan henndu makko waylake, sabu hannden woni balde makko nay he maayde.

⁴⁰ Iisa jaabii mo, wi'i :

—Hanaa mi wi'i ma, se a goondini, a hi'an baawde Alla naa ?

⁴¹ Be itti hayre ndeen. Iisa tiggittii, wi'i :

—*Baabiraawo, mi yettii ma ngam a hettinake kam. ⁴² Miin kay, mido anndi nyannde fuu afa hettinanii kam. Amma mi haaliri nii sabu himbe dariibe bee, ngam be ngoondina aan lili kam.

⁴³ Gaɗa haalaaji ɗii, o banti daane makko, o huubi sanne, o wi'i :

—Laajaru, wurta !

⁴⁴ Sey maaynoodo oon wurtii. Juude mum e koyde mum no kabbaa leppi, yeeso mum no suddii. Nden Iisa wi'i be :

—Piirtee mo o yaha !

Mawbe Yahudankoobe caawodiri dow barol Iisa

⁴⁵ Dubbe nder *Yahudankoobe warnoobe to Mariyaama, hi'ube ko wadi, ngoondini Iisa.

⁴⁶ Amma gere mabbe njehi to *Fariisa'en, kaalani be ko Iisa wadi. ⁴⁷ Nden *Fariisa'en e hooreebe *cakkanooobe Alla ngadi hawriine mawne, be mbi'i :

—Noy ngatten ? Ngam gorko oo no wada kaayde dufde. ⁴⁸ Se en accirii mo nii, be fuu, be ngoondinan mo. Nden himbe *Rooma ngara, nannga *Juulirde meeden mawne e lenyol meeden.

⁴⁹ Gooto mabbe bi'eteedo Kayafas laatiido mawdo *cakkanooobe Alla nder hitaane ndeen, wi'i be :

—Onon, on anndaa baafuy. ⁵⁰ On anndaa ko neddo gooto maayana himbe fuu no buri woodande en dina lenyol ngool fuu halka.

⁵¹ Hanaa muuyo makko o haaliri haala kaa, amma annabaaku o wadi d'oon. Hitaane ndeen kanko woni mawdo *cakkanooobe Alla, nder annabaaku nguu o wi'i ko Iisa no maayanan

lenyol ngool. ⁵² Hanaa lenyol ngool tan o maayanta, amma ngam o hawra bibbe Alla sankitiibe been fuu laatoo gootum.

⁵³ Illa nyannde mum, hooreebe *Yahudankooɓe caawodiri dow no ɓe mbardata mo. ⁵⁴ Dum duu wadi Iisa acci fiilaade hakkune *Yahudankooɓe. Nden o yehi Efrayim, wuro wonngo har ladde yeeruure. O jooddii he *aahiibe makko.

⁵⁵ Juulɗe *Yahudankooɓe gom bi'eteede *Juulɗe dimɗinol Isra'ilankooɓe baɗake. Sey himbe ɗuɓɓe nder leydi ndiin njehi *Ursaliima faa laabina ko'e mum fadde juulɗe ɗee fudɗude. ⁵⁶ Be ndarii nder *Juulirde mawne ndeen, ibe tefa Iisa, ɓe mbi'odiri :

—Dume miiloton ? O waran to juulɗe ɗee naa noy ?

⁵⁷ Tawi mawɓe *cakkanooɓe Alla e *Fariisa'en kokki tilsinoore wi'ude annduɗo to o woni fuu, haala faa o nanngée.

12

Mariyaama wuji koyɗe Iisa nebbam uurdam

¹ Balɗe jeegom fadde *Juulɗe dimɗinol Isra'ilankooɓe yottaade, Iisa yehi Baytaniya to Laajaru mo o ummintinnoo he maayde oon. ² Be njonngani mo hiraane, Marta woni no yeddana ɓe nde. Laajaru no wondi he nyaamdoobe he Iisa ɓeen. ³ Nden Mariyaama hooyi feccere liteereeru nebbam uurdam, nebbam caadifam, ɗam hawrodiraaka he huune fuu, wuji koyɗe Iisa, moytiri ɗe gaasa mum. Suudu nduun

fuu uuri. ⁴ Sey Yahuuda Iskariyot, gooto nder *aahiibe been, jammboytoodo Iisa, wi'i :

⁵ —Dume wadi nebbam daam sonnaaka, ceede deen kokkee talkaabe ? Ngam ceede majjam no yoba golloobe keme tato.

⁶ Hanaa ngam yurmeene talkaabe wadi o wi'i haala kaa, amma ngam o gujjo. Kanko wonnoo jogiido mbasu ceede mabbe. Omo wujjanno duu he majje. ⁷ Amma Iisa wi'i :

—Takkita debbo oo. O resi dam ngam nyalaane moobeteemi. ⁸ Talkaabe no tawdee he moodon nyannde fuu. Amma miin, mi tawdataake he moodon nyannde fuu.

Habbi-daane dow barol Laajaru

⁹ *Yahudankooɓe duɓɓe nanani Iisa Bay-taniya, njehi toon. Hanaa Iisa tan wadi be njehi toon, be njehi duu ngam be ngi'a Laajaru ummintinaado oon. ¹⁰ Mawɓe *cakkanooɓe Alla ngadi daane worre ngam warude Laajaru duu. ¹¹ Ngam daliila Laajaru, *Yahudankooɓe duɓɓe ceedi he mawɓe mum'en, ngoondini Iisa.

Iisa naati Ursaliima

¹² Jaangoore mum jama'aare duunde, warde to juulde deen, nani ko Iisa no wara *Ursaliima. ¹³ Sey be tayi licce dabinaaje, be njabbitowii mo. Ibe kuuba, ibe mbi'a :

—*Hosanna ! *Barkinaado woni garɗo dow innde Joomiraawo, Laamiido *Isra'el !*

* **12:13** 12.13 « A jabb'aama » kam fiirtata maana konngol ibrankoore ngool **Hosanna** ! Maana mum arano woni « Alla, hisin min jooni ! » Daaru Jabuura 118.25. Amma nder jamaanu Iisa, **Hosanna** adaama hano konngol njabbitaaki.

14 Iisa duu hebi arel gom, wadfdii, hano no dum winndiraa nder dewte wi'aa : 15 *Himbe hubeere *Siyon, to kulee ! Ndaaree da : Laamiido mon no wara, no wadfdii arel.*†

16 Arannde fuu *aahiibe makko paamaayno ko woni no wada. Amma wakkati be ngi'unoo Iisa teddinaa, nden be miccitii ko be ngadani mo dum fuu winndaanooma dow makko nder dewte. 17 Jama'aare tawanoone toon wakkati o noddanno Laajaru wurtoo nder annyeere ndeen, e ko o ummintini mo fuu ceedake dow ko be ngi'ii dum. 18 Dum duu wadi himbe dufbe njabbiti mo, wakkati be nanunoo haayne nde o wadi.

19 Nden *Fariisa'en mbi'odiri :

—On ngi'ii, walaa fuu ko mbaawden wadande mo. Duuniyaaru nduu fuu no dogga gada makko.

Iisa haalii dow maayde mum

20 Gerekankoobe‡ gom ngari *Ursaliima to juulde deen ngam ndewa Alla. 21 Be battii Filipa jeyaado Baytisayda, nder leydi Galili. Be mbi'i dum :

—Mawdo, miden ngidi min ngi'a Iisa.

22 Filipa haalanowi Andiire, be fuu dido njehi kaalanowi Iisa. 23 Iisa jaabii be, wi'i :

—Wakkati teddinol *Bii-Neddo warii. 24 Mido haalana on goonga : Wabbere alkama fusataa nder leydi se nde ufaaka. Amma se nde ufaama, nde fusan. Nden nde fudan, nde rima faa duuda. 25 Giddo yonki mum fuu no mursan ki, jeebiido ki nder duuniyaaru nduu, no heban mbuurnam

† 12:15 12.15 Jakariya 9.9 ‡ 12:20 12.20 Himbe leydi Gerek noddirtree gerekankoobe naa yunaninkoobe.

nduumiidam. ²⁶ Gidfo gollande kam fuu, sey se tokki kam. To ngonmi fuu, don golloowo am duu tawetee. *Baabiraawo no teddinan gollanoowo kam fuu.

²⁷ Joonkay, mi wemmbaama. Dume mbi'anmi? Mi wi'a *Baabiraawo hisinam e wakkati oo naa? Aa'a, mi waawtaa wi'ude dum ngam sabbu wakkati oo jaati ngarmi.

²⁸ *Baabiraawo, teddin innde maa.

Sey daane gom yuwi dow, wi'i :

—Mi teddiniino nde, mi teddinan nde kaden.

²⁹ Himbe dariibe toon nani ko wadi, nden mbi'i dum riggaajo kammu. Wobbe mbi'i maleykaajo haaldi he makko.

³⁰ Iisa wi'i be :

—Beydaari moodon wadi daane ndee nanaa amma nde nanaaka ngam beydaari am. ³¹ Joonin woni wakkati kiite duuniyaaru nduu. Joonin, Ibiliisa laamiido duuniyaaru nduu riiwetee.

³² Miin, se mi yencinaama dow, mi foodan himbe fuu ngara to am.

³³ Iisa haaliri nii ngam hollude no kam maayirta. ³⁴ Nden himbe been njaabii mo mbi'i :

—Winndaama nder *Tawreeta : *Almasiihu oon maayataa abada. Noy mbi'irtaa *Bii-Nedfo no bantetee dow? Moy woni *Bii-Nedfo oo?

³⁵ Iisa jaabii be :

—Odon nder jeyngol ginan, amma dum booyataa. Ndillee illa odon nder jeyngol, ngam to nimre juhu on. Sabu dilloowo nder nimre anndaa fuu to yahata. ³⁶ Ngoondinee jeyngol illa odon nder maggol heba laatodon bibbe jeyngol ngool.

Gafa Iisa haaliri nii, yehi, suudowii.

Yahudankooɓe ngoondinaay Iisa

³⁷ Baa ko o waɗi kaayɗe duɗɗe dee fuu yeeso mabbe, ɓe ngoondinaay mo. ³⁸ Dum fuu waɗi ngam humnude haala *Esaaya mbi'uka :

Joomiraawo, moy goondini waaju meeden ?

Moy Joomiraawo wannginani baawɗe mum ?§

³⁹ *Esaaya haali duu ko waɗi himbe ɓee mbaawtaa goondinde, o wi'i :

⁴⁰ *Alla wumnii ɓe,
yoornii berɗe mabbe,
ngam to gite mabbe ngi'u,
to berɗe mabbe paamu,
sako ɓe tuuba faa mi danna ɓe.**

⁴¹ *Esaaya wi'i dum, ngam o hi'ino teddungal Iisa, o haali dow makko duu. ⁴² Amma baa ko nii waɗi duɓɓe nder hooreɓe *Yahudankooɓe ngoondinii Iisa. Dey ngam kulal *Fariisa'en waɗi ɓe ceedanaaki mo ngam to ɓe ndiiwee nder *waajordu. ⁴³ Iɓe coofi teddinde himbe ɓurde teddinde Alla.

⁴⁴ Nden Iisa huubi, wi'i :

—Nedɗo fuu goondini kam, hanaa miin tan goondini, amma lildɗo kam oon joomum goondini. ⁴⁵ Gi'udɗo kam fuu, hi'i lildɗo kam.

⁴⁶ Min woni jeyngol, mi wari nder duuniyaaru heɓa goondindɗo kam fuu to tawee nder nimre.

⁴⁷ Nde godɗo nani haalaaji am, goondinaay, hanaa miin hiitoto mo. Ngam mi waraay hiitaade duuniyaaru nduu, amma mi wari faa mi hisina ndu. ⁴⁸ Caliidɗo kam jabataa haalaaji

§ **12:38** 12.38 Esaaya 53.1 * **12:40** 12.40 Esaaya 6.10

am, hebi ko hiitoto d̄um. Haala ka kaalumi kaa, kanka hiitoto joomum nyannde dar̄jal. ⁴⁹ Mi walaa mido haala muuyo hoore am, amma *Baabiraawo lild̄o kam, kam hokki kam ko kaalanmi e ko mbaajotoomi. ⁵⁰ Mido anndi ko waaju mo o halfini kam oo no hokka mbuurnam nduumiidam faa abada. Ngam majjum wadi ko kaalumi fuu, mido haalira d̄um, hano no *Baabiraawo haalirani kam d̄um.

13

Iisa lootii koyde aahiibe mum

¹ Fadde *Juulde dimdinol Isra'ilankooɓe yottaade, Iisa anndi ko wakkati mo o dillata nder duuniyaaru o soyyoo to *Baabiraawo yottake. Omo hidi himbe makko wonbe nder duuniyaaru, omo hidi be keerol baawde makko.

² Wakkati Iisa e *aahiibe mum ngoni no kiirto, tawi Ibiliisa re'i watti anniya jammaade mo nder berne Yahuuda Iskariyot bii-Simon. ³ Iisa no anndi ko Alla watti huune fuu nder junngo mum. Omo anndi duu to Alla kam yuwi, to Alla kam soyyoto. ⁴ O ummii, o forti jabbaare makko, o hooyi lefol, o tuundi. ⁵ Nden o wanji ndiyam nder tummbude, o fudfdi lootude koyde* *aahiibe makko, omo moytira de lefol ngol o tuundi.

* **13:5** 13.5 Lootude koyde - Jamaanu Iisa Almasiihu, lootol koyde no nder finaa-tawaa Yahudankooɓe. To weerbe naati suudu faa nyaama, bernud̄o be oon no hokka be ndiyam be loota koyde maɓbe. Nde nii joomum no woodi golloowo nder ɓaade mum duu, wi'an golloowo oon wadda ndiyam loota koyde weerbe ɓeen.

⁶ Wakkati o yottinoo to Simon Piyer, Simon Piyer wi'i mo :

—Joomam, aan lootata koyde am ?

⁷ Iisa jaabii mo wi'i :

—A faamataa ko ngadanmi jooni, amma a faamowan yeeso sedfa.

⁸ Piyer wi'i mo :

—A lootataa koyde am abada !

Iisa jaabii mo :

—Se nii mi lootay de, a walaa mbaka to am.

⁹ Sey Simon Piyer wi'i mo :

—Joomam ! Se non dum worri, taa haafu he koyde am tan, lootu juude am e hoore am duu.

¹⁰ Iisa wi'i mo :

—Lootido fuu no laabudo. Koyde makko tan o haajaa lootude. Onon on laabube, amma hanaa on fuu.

¹¹ Iisa no anndi jammbotodo dum, kam wadi o wi'i hanaa be fuu ngoni laabube.

¹² Nde Iisa lootidinnoo koyde mabbe, o hooyi jabbaare makko, o joodii, nden o wi'i :

—On paamii ko ngadanmi on dum ? ¹³ Odon noddira kam Moodibbo e Joomiraawo. On penaay, sabu miin woni dum fuu. ¹⁴ Ndenne, se miin gondo Joomiraawo e Moodibbo moodon, se mi lootii koyde moodon, onon duu odon kaani lootodirde koyde. ¹⁵ Ko kollumi on dum no laawol non ngam onon duu ngadon hano ko ngadanmi on dum. ¹⁶ Mido haalana on goonga, maccudo burataa joomum, lilaado burataa lildo dum. ¹⁷ Jooni ko anndudon dum, se on ngollirii dum, on mbelii ko'e.

Iisa haali dow jammbootofo dum

¹⁸ —Mi walaa mido haalda he moodon, on fuu, mido anndi be cubiimi. Amma no tilsi ko winndaa nder dewte dum huuba, kam woni : *Junngo nyaamdoowo he am ngoon fiyi kam.*† ¹⁹ Mido haalana on dum illa jooni fadde majjum yottaade, ngam nde dum yottake fuu, ngoondinon ko « Miin woni oon mo ngonmi » ! ²⁰ Mido haalana on goonga : Neddo fuu jabbiido mo lilumi, miin jabbii. Neddo fuu jabbiido kam, jabbake lildo kam oon duu.

²¹ Gada ko o haaliri nii, berne makko metti sanne, o wi'i :

—Goonga kaalananmi on : Gooto nder moodon jammbooto kam.

²² *Aahiibe been yeewodiri, be anndaa dow moy o woni omo haala. ²³ Gooto nder *aahiibe been mo Iisa hidfi oon, no wahinoo hadde makko. ²⁴ Simon Piyer fiyani mo hitere ngam o yama Iisa moy o wondi. ²⁵ Nden aahiijo oon baggi Iisa, yami mo :

—Joomam, moy non ?

²⁶ Iisa jaabii mo wi'i :

—Mi suuwan noppitto buuru, mo kokkanmi ngo, woni mo.

Nden o hooyi ngo, o suuwi, o hokki Yahuuda Iskariyot, bii-Simon. ²⁷ Illa o jabi noppitto ngoon Ibiliisa naati nder berne makko. Iisa wi'i mo :

—Wadu ko ngadataa law law !

²⁸ Nder wahinoobe toon been baa gooto faamaay ngam dume o haali dum. ²⁹ Ngam Yahuuda no joginoo mbasu ceede nguun, wobbé

† **13:18** 13.18 Jabuura 41.10

miili ko Iisa lili mo o soodowa ko be kaajaa ngam juulde deen, naa kaden ngam o heba ko o hokki talkaabe. ³⁰ Yahuuda jabi noppitto ngoon tan, wurtii. Tawi jemma naati.

Tilsinoore heyre

³¹ Nde Yahuuda wurtinoo, Iisa wi'i :

—Joonkay *Bii-Nedfo teddinaama, Alla duu teddinaama ngam makko. ³² Se Alla teddinaama ngam makko, Alla e hoore mum duu no teddinan mo. Alla teddinan mo jooni jooni. ³³ Sukaabe am, no hoddanii kam wakkati sedfa mo ngondanmi he moodon. On tefan kam, amma hano no mbi'irnoomi mawbe *Yahudankoobe mbaawtaa yahde to pa'umi toon, non, onon duu, mbi'iranmi on dum jooni. ³⁴ Midfo hokka on tilsinoore heyre : Ngidodiree ! Hano no ngidirmi on nii, onon duu ngidodiree ! ³⁵ Nde hidde no hakkune moodon, dum wadan himbe fuu anndita ko on *aahiibe am.

Iisa wi'i Piyer wi'an anndaa dum

³⁶ Simon Piyer wi'i mo :

—Joomam, toy njahataa ?

Iisa jaabii mo wi'i :

—To pa'umi toon, a waawtaa tokkude kam jooni. Amma yahde yeeso a tokkan kam !

³⁷ Piyer wi'i mo :

—Joomam, ngam dume wadi ko mi waawtaa tokkude ma joonin ? Mi siryake mursude yonki am sabu maafa.

³⁸ Iisa jaabii, wi'i :

—A siryake mursude yonki maa sabu am naa ?
Goonga kaalanamaami : Fadde ndontoori jog-
ginge, a wi'an a anndaa kam kile tati !

14

Iisa woni laawol, goonga e mbuurnam

¹ Iisa wi'i *aahiibe mum :

—To accee berde mon mbona, ngoondinee
Alla, ngoondinon kam, miin duu. ² Cuudi dufdi
no nder hoggo *Baaba am. Mi yahan toon, mi
siryanoo on nokkuure. Se hanaa goonga non, mi
haalantaa on dum. ³ Ndenne, nde mi siryanake
on nokkuure, mi wartanan on, mi yaara on ngam
to ngonmi fuu, ngonden. ⁴ Odon anndi laawol
jehoowol to njahanmi toon.

⁵ Sey Tomas wi'i mo :

—Joomam, min anndaa to njahataa. Noy min
anndirta laawol ngol ?

⁶ Iisa jaabii mo wi'i :

—Miin woni laawol, miin woni goonga, miin
woni mbuurnam duu. Walaa jechoowo to *Baabi-
raawo se tokkiraay to am. ⁷ Se odon anndunoo
kam, on anndannoo *Baaba am duu. Illa jooni
odon anndi mo, on ngi'ii mo.

⁸ Filipa wi'i mo :

—Joomam, hollu min *Baabiraawo, dum don
tan heyii min.

⁹ Iisa wi'i mo :

—Filipa, no booydirmi he moodon nii fuu, a
anndaa kam naa ? A anndaa ko giido kam fuu,
hi'i *Baabiraawo naa ? Noy mbaawdaa wi'ude
hollu min *Baabiraawo ? ¹⁰ A goondinaay ko

mido hawti he *Baabiraawo, *Baabiraawo duu no hawti he am naa ? Haalaaji di kaalanmi on di fuu, yuwaay to am. *Baabiraawo gondudo he am, wadata golle mum. ¹¹ Ngoondinee kam se mi wi'i : Mido hawti he *Baabiraawo, *Baabiraawo duu no hawti he am. Baa se on ngoondinaay haala am, ngoondinee ngam golle am. ¹² Mido haalana on goonga : Neddo fuu goondindo kam, no wadan golleeji di ngadumi dui. O wadan baa ko furi di sabu mi yahan to *Baabiraawo. ¹³ Mi wadanan on huune fuu ko eelirdon innde am. Mi wadan dum ngam *Baabiraawo teddinee sabu Biddo oon. ¹⁴ Ko eelirdon innde am fuu, mi wadan dum.

Iisa wi'i no lildan Ruuhu Ceniido

¹⁵ —Se odon ngidfi kam, on tokkan tilsinooje am. ¹⁶ Mi njaaroto *Baabiraawo hokka on Balloowo gom. O wondan he moodon faa abada. ¹⁷ Kanko woni *Ruuhu goonga. Duuniyaaru nduu waawtaa jabude mo, ngam ndu hi'ataa mo, ndu anndaa mo. Amma onon, odon anndi mo sabu omo jooddii he moodon, o wondan he moodon. ¹⁸ Mi accataa on, onon tan hano alatuumi'en, mi wartanan on. ¹⁹ Se booyii sedfa duuniyaaru nduu hi'ataa kam. Amma onon, on ngi'an kam, sabu mi buurdo, onon duu on mbuuran. ²⁰ Nyannde mum on paaman ko mido hawti he *Baabiraawo, odon kawti he am, mido hawti he moodon. ²¹ Anndudo tilsinooje am, nden golliri de, kam woni giddo kam. Giddo kam, *Baaba am hidan dum. Miin duu, mi hidan mo, mi wannangan mo.

22 Nden Yahuuda, mo hanaa Yahuuda Iskariyot, wi'i Iisa :

—Joomam, noy d̄um laatoro mbannganaa min, tawee a wanngantaa duuniyaaru fuu ?

23 Iisa jaabii mo wi'i :

—Gid̄o kam fuu no golliran haala am, *Baaba am duu hidan d̄um. Miin e *Baabiraawo, min ngardan to joomum, min cinnga joodorde amin to makko. 24 Ned̄o fuu mo hid̄aa kam, gollirta haala am. Haala ka nanoton kaa yuwaay to am, amma ka yuwaana to *Baabiraawo lild̄o kam. 25 Dum fuu, mi haalanii on d̄um, illa mid̄o wondi he moodon. 26 Balloowo oon, woni *Ruuhu Ceniido, mo *Baabiraawo lildanta on dow innde am, kanko anndinta on kujje fuu. O miccintinan on ko kaalannoomi on fuu.

27 Jam accidanmi on, mi hokkan on jam am. Hanaa hano no duuniyaaru nduu hokkirta on, kokkiranmi on. To hakkillo mon ummoo, to kulee. 28 On nanii nii ko mbi'umi on : Mi yahan, mi wartan to moodon. Se odon ngid̄unoo kam, on mbelnan dow jaaki am to *Baabiraawo, sabu kanko b̄uri kam manngu. 29 Too, mid̄o haalana on joonin, illa d̄um waraay ginan, ngam se d̄um warii, ngoond̄inon. 30 Gada hannden mi haaldataa he moodon sanne, sabu Ibiliisa laamiido duuniyaaru no wara. O waawanaa kam baafuy. 31 Amma sey duuniyaaru nduu annda ko mid̄o hid̄i *Baabiraawo, ndu annda duu ko mid̄o wada ko *Baabiraawo tilsini kam. Umme, ndillen d̄o.

15

Iisa woni cabiihi goongaahi

¹ —Miin woni cabiihi goongaahi, *Baabiraawo woni demoowo ngesa cabiije. ² Lical am ngal rimataa fuu, o tayan ngal. Dimoowal fuu, o saltoto ngal, ngam ngal beyda rimude. ³ Onon, jooni jaati laafudon sabu waaju mo ngadanmi on.

⁴ Kawtee he am, miin duu mi hawtan he mon. Lical fuu waawtaa rimde feere mum nde ngal sinngaaki he cabiihi kiin, hano non, onon duu on mbaawtaa wafude ko woodi barke se on kawtaay he am. ⁵ Miin woni cabiihi kiin, onon ngoni licce deen. Se neddo hawti he am, miin duu mi hawtan he mum, o wafan ko duudi ko woodi barke. Sabu on mbaawtaa wafude baafuy se dum yuwaay to am. ⁶ Mo hawtaay he am, no faddeete nder ladde hano lical jorngal. Licce jorde deen no kawretee, paddee nder hiite, mbulee.

⁷ Se on kawti he am, se waaju am duu no duumii nder mon, nden kay ko yamudon fuu, on keban. ⁸ Se on ngadi ko duudi ko woodi barke, dum hollan ko on laatake *aahiibe am. Ndenne *Baaba am teddinaama. ⁹ Hano no *Baabiraawo hidiri kam nii, hano non ngidirmi on. Kawtee nder hidde am. ¹⁰ Se on tokkii tilsinooje am, on kawtan nder hidde am, hano no kawtirmi nder hidde *Baaba am nii, ngam mi tokki tilsinooje makko.

¹¹ Mi haalanii on dum ngam welwelo am joodo nder mon, nden welwelo mon duu huufa.

¹² Tilsinoore am woni ngidodiron hano no

ngidfirmi on nii. ¹³ Walaa hidde fotune nedfo sotta yonki mum ngam higiraaɓe mum. ¹⁴ Se on ngadfi ko tilsinmi on, onon ngonni higiraaɓe am. ¹⁵ Mi yeeyataako mi noddira on maccube kaden, sabu maccudo anndaa ko joomum wadata. Amma mi noddiran on higiraaɓe sabu mi annidini on ko narrumi *Baaba am fuu. ¹⁶ Hanaa onon cubii kam, amma miin subii on. Mi lili on faa njehon, ngadon ko woodi barke, barke mon duu duumoo. Nden *Baabiraawo hokkan on ko njaaridon mo fuu nder innde am. ¹⁷ Ndenne, ko tilsinanmi on woni ngidfiron.

Duuniyaaru wanyi Iisa e himbe mum

¹⁸ —Se duuniyaaru nduu wanyii on, anndee ko miin ndu artii wanyude. ¹⁹ Se nii on laatakeno be duuniyaaru, duuniyaaru hidanno ko jeyi. Amma on njeyaaka he mayru. Miin subii on, senndi on he duuniyaaru nduu. Ngam majjum wadi ndu wanyi on. ²⁰ Miccitee ko mbi'unoomi on : « Maccudo burataa joomum. »* Se be torrii kam, be torran on, onon duu. Se be njogake haala am, be njogoto haalaaji moodon. ²¹ Amma kujje dee fuu, be ngadan on de sabu innde am, ngam be anndaa lido kam. ²² Nde mi waraayno kaaldumi he mabbe, hakkeji mabbe limataakeno. Amma jooni be ngalaa no be kisirta hakkeji mabbe. ²³ Banyudo kam fuu wanyii *Baabiraawo duu. ²⁴ Nde mi wadaayno golleeji di nedfo fuu meedaay wafude hakkune mabbe, hakkeji mabbe limataakeno. Amma jooni be ngi'ii di, di fuu, baa ko non wadi, be accaay

* **15:20** 15.20 Daaru dewtere ndee 13.16.

wanyude kam, miin e *Baabiraawo. ²⁵ Amma d̄um wadi ngam humnude ko winndaano nder *Tawreeta maɓɓe, wi'aa : *Be mbanyii kam ngam meere.*†

²⁶ Nde Balloowo mo lildanmi on warii, kanko woni *Ruuhu goonga yuwoowo to *Baabiraawo, kanko seedantoo kam. ²⁷ Onon duu, on ceedanto kam sabu oɗon ngondi he am illa fudɗorde.

16

¹ —Mi haalanii on d̄um fuu ngam to on pergo. ² Be ndiiwan on nder *baajordi. Wakkati waran, ko bardo on fuu miilan wadi ko Alla hidi. ³ Be ngadan non sabu ɓe anndaa *Baabiraawo, ɓe anndaa kam, miin duu. ⁴ Mi haalanii on d̄um, ngam nde wakkati oon wari, miccitodon ko mi haalaniino on d̄um.

Golle Ruuhu Ceniifo

—Mi haalanaay on kujje dee illa arannde sabu mido wondunoo he moodon. ⁵ Joonin mido d̄on mido hoota to liluɗo kam oon, dey baa gooto nder moodon yamataa kam to njahanmi. ⁶ Amma ɓerde moodon metti ngam mi haalanii on kujje dee fuu. ⁷ Amma nder d̄um fuu, mido haalana on goonga, yahdu am ɓuri woodande on. Nde mi yahaay, Balloowo oon warataa to moodon. Amma nde mi yehi, mi lildanan on mo. ⁸ Nde o warii, o faamtinan himbe duuniyaaru nduu ko ɓe mboofi har ko daarta hakke, foccitaare e kiite. ⁹ Har ko daarta hakke, ɓe mboofi ngam ɓe ngoondinaay kam. ¹⁰ Har ko daarta foccitaare, ɓe mboofi ngam ɓe

† 15:25 15.25 Jabuura 35.19 ; 69.4

paamaay coyyitaaki am to *Baabiraawo kolloohi foccitaare am.* On ngi'ataa kam kaden. ¹¹ Har ko daarta kiite, be mboofi ngam be paamaay ko Ibiliisa laamiido duuniyaaru re'i hiitaama.

¹² Mido woodi kujje d'udde de kaalananni on, amma on mbaawtaa faamude de joonin. ¹³ Wakkati *Ruuhu goonga oon wari, o d'owan on nder goonga oon fuu, ngam o haaldataa he muuyo hoore makko, amma o haalanan on ko o nani, o wannginanan on ko warata fuu. ¹⁴ O haalanan on ko o nani to am fuu, hano non o wannginirta teddungal am. ¹⁵ Ko *Baaba am jeyii fuu, miin jeyii, ngam majjum wadi mbi'umi ko *Ruuhu goonga oon no faaminan on ko o nani to am fuu.

Mettal berne moodon waylititto welwelo

¹⁶ —Nder wakkati sedfa on ngi'ataa kam, nder wakkati sedfa kaden on ngi'an kam.

¹⁷ Gere nder *aahiibe makko yamodiri, mbi'i :
—Dume woni maana haala makko kaa : « Nder wakkati sedfa on ngi'ataa kam, nder wakkati sedfa kaden on ngi'an kam ? » E ko o wi'i : « Ngam mi yahan to *Baabiraawo ? »

¹⁸ Be mbi'odiri :

—Dume woni maana haala kaa : « Nder wakkati sedfa » ? Min paamaay ko dum hidfi wi'ude do.

¹⁹ Iisa faami ibe ngidfi yamude dum, wi'i be :

* **16:10** 16.10 Iisa tontaama dow leggal bardugal hano pasotoodo, amma o dartiido, o walaa hakkeeki duu. Nde o soyyii to *Baabiraawo, dum tabbintini mo goonga e goonga.

—Odon yamodira maana haala am kaa : « Nder wakkati sedfa on ngi'ataa kam, nder wakkati sedfa kaden on ngi'an kam. » ²⁰ Mido haalana on goonga : Onon, on mboyan, on mboytoto, tawaa duuniyaaru nduu no nder welwelo. Berde mon no mettan, amma mettal berde moodon no waylititto welwelo. ²¹ Nde n̄atawere caawdo yottake, o nanan naawdum sanne ngam wakkati torra makko wari. Amma nde o rimii, o yeggitan torra makko, o welnan ngam cukalel kesel naati duuniyaaru. ²² Onon duu hano non nanirton naawdum jooni, amma en ngiidowan. Wakkati mum, on nanan beldum, kaden walaa baawdo ittude welwelo moodon. ²³ Nyannde mum, on yamataa kam dow baafuy. Mido haalana on goonga, ko n̄aaridon *Baabiraawo dow innde am fuu on kokketee. ²⁴ Faa joonin, walaa fuu ko eeludon dow innde am. N̄aaree, on keban ngam welwelo moodon huuba.

Iisa woni jaaliido duuniyaaru

²⁵ —Ko kaalanmi on dum fuu nder haala kippaaka kaalirmi dum. Amma wakkati waran ko mi hippataa haala, no laabiri kaaliranami on dow *Baabiraawo. ²⁶ Nyannde mum on n̄aaroto *Baabiraawo he innde am. Mi wi'aay mi n̄aaranto on *Baabiraawo, ²⁷ ngam *Baabiraawo he hoore mum no hidi on. Omo hidi on sabu odon ngidi kam, on ngoondinii to Alla yuwumi. ²⁸ Mi yuwii to *Baabiraawo, mi warii nder duuniyaaru. Jooni duu mi accan duuniyaaru mi soyyoo to *Baabiraawo.

²⁹ Sey *aahiibe makko mbi'i mo :

—Joonkay, a haalii faa laabii, a acci hippude haalaaji maa. ³⁰ Joonin miden anndi ko walaa fuu ko suudfanii ma, sabu ada anndi ko nedfo yamata illa o yamaay ma. Dum wadi min ngoondini ko a yuwfo to Alla.

³¹ Iisa jaabii be wi'i :

—Joonkay ! On ngoondinii naa ? ³² Too, wakkati no wara, wakkati oon yottake, nde on fuu on cankitoto, nedfo fuu dogga hoota wuro mum, joofon kam, miin tan. Amma mi wonaa miin tan, sabu *Baabiraawo no wondi he am. ³³ Mi haalanii on dum, ngam kebon jam nder kawtal moodon he am. Odon ngondi he torra nder duuniyaaru. Amma cemmbidfee, sabu mi jaalake duuniyaaru.

17

Iisa du'anake aahiibe mum

¹ Wakkati Iisa laabinani *aahiibe mum to fa'i, sey o tiggatii kammu, o wi'i :

—*Baabiraawo, wakkati oo yonii, wanngin teddungal Biya, faa Biya duu wanngina teddungal maa. ² A hokkii mo baawde dow himbe fuu, ngam o hokka, be kokkudaa mo fuu mbuurnam nduumiidam. ³ Mbuurnam nduumiidam woni be annde, aan Alla gooto goongaajo, be annda mo lildaa oon duu, Iisa *Almasiihu. ⁴ Mi teddinii ma nder duuniyaaru, mi humnii golle de kokkudaa kam mi golla. ⁵ Joonkay, *Baabiraawo, teddinam teddungal ngal ngoodunoomi to maafa illa duuniyaaru tagaaka.

⁶ Mi wannginii ma* to himbe duuniyaaru be kokkudaa kam. Aan jeynoo be, a hokkii kam be. Be tokki haala maa. ⁷ Joonkay, be anndii ko kokkudaa kam fuu, to maada dum yuwi. ⁸ Mi yottinanii be haala ka kaalandaa kam kaan. Be njabi ka, be tabbitinii ko to maada yuwumi, be ngoondinii aan lili kam.

⁹ Ngam maɓɓe ndu'otoomi. Mi du'ataako ngam duuniyaaru nduu. Amma mido du'oo ngam be kokkudaa kam bee, sabu aan jeyii be. ¹⁰ Huune fuu ko njeymi, aan jeyii dum, huune fuu ko njeydaa, miin jeyii dum. Teddungal am wanngi hakkune maɓɓe. ¹¹ Mi joodotaako nder duuniyaaru, mi wartin to maada. Amma kambe, ibe nder duuniyaaru. Aan *Baabiraawo Ceniido, reenir be innde maada nde kokkudaa kam, ngam be laatoo gooto hano no laatoriden gooto. ¹² Wakkati ngondunoomi he maɓɓe nder duuniyaaru, mi reenirii be innde nde kokkudaa kam. Mi reenii be, baa gooto halkaay se hanaa kalkudo ngam ko sappaa wi'aa nder dewte dum huubaa.

¹³ Joonkay mido fa'i to maa. Mido haala haalaaji dii illa mido nder duuniyaaru ngam welwelo am heewa nder berde maɓɓe. ¹⁴ Mi haalanii be haala maa. Amma duuniyaaru wanyii be, sabu be njeyaaka nder duuniyaaru, hano no mi jeyiraaka nder duuniyaaru nii. ¹⁵ Mi njaaraaki mburtinaa be nder duuniyaaru, amma mido eela ndeenaa be e bonɗo. ¹⁶ Be njeyaaka nder duuniyaaru, hano no mi jeyiraaka nder

* **17:6** 17.6 Naa « Mi wannginanii innde maa ... »

duuniyaaru nii. ¹⁷ Haala maa woni goonga. Ndenne, sendinir be† goonga oon. ¹⁸ Hano no lilirdaa kam nder duuniyaaru nii, non miin duu lilirmi be nder duuniyaaru. ¹⁹ Miin e hoore am mi hokkii ma hoore am ngam kambe duu be kokka ko'e mabbe nder goonga.

²⁰ Hanaa sabu mabbe tan ndu'otoomi. Amma mido du'oo duu sabu goondinbe kam har waaju mabbe. ²¹ *Baabiraawo, mido eela ngam be laato gootum. Be kawta e meeden hano no kawtirɗaa he am, e no kawtirmi he maa. Be fuu be laato gootum heba duuniyaaru goondina aan lili kam. ²² Miin, mi hokkii be teddungal ngal kokkudaa kam, ngam be laato gootum, hano no laatoriden gootum nii. ²³ Mido wondi he mabbe, aɗa wondi he am, ngam be laato gootum, faa duuniyaaru annda ko aan lili kam. Aɗa hidii be duu hano no ngidirdaa kam nii. ²⁴ *Baabiraawo, mido hidii be kokkudaa kam been tawee to ngonmi fuu ngam be ngi'a teddungal ngal kokkudaa kam ngaal, sabu a hidii kam illa duuniyaaru diidaaka.

²⁵ *Baabiraawo dartiido, duuniyaaru anndaa ma, amma miin kay mido anndii ma, beedo duu anndii aan lili kam. ²⁶ Mi anndinii be ma. Mi anndinan be ma kaden ngam hidde nde ngidirdaa kam tawee nder mabbe, miin duu mi wonda he mabbe.

18

Nanngol Iisa

† 17:17 17.17 « Sendinir be » kam woni « subaade himbe ngam be ngafa golle Alla. »

¹ Gaɗa du'aa'u oo, Iisa yahdi he *aahiibe mum gada gooruwol bi'eteengol Kedoron. Toon no woodi koogol gom, o naddi he *aahiibe makko nder maggol. ² Yahuuda jammbootooɗo mo oon no anndi nokkuure ndee, sabu Iisa e *aahiibe mum no mboowi yahde toon. ³ Yahuuda ardii oorngal soogeeji e dogariibe yuwbe to *cakkanooɓe Alla e *Fariisa'en gom. Be naati koogol ngool, ibe njogii yulbaaji, fitillaaji e kabirɗe.

⁴ Tawi Iisa no anndi huune fuu ko heɓata ɗum, tabbitii ɓe, wi'i :

—Moy tefoton ?

⁵ Be njaabii mo, ɓe mbi'i :

—Iisa mo Nasaratu.

Nden o wi'i ɓe :

—Miin non !

Yahuuda jammbootooɗo mo oon no dardii he mabɓe. ⁶ Nde Iisa wi'unoo « Miin non ! » Be coyyorii gaɗa, ɓe caami e leydi.

⁷ Iisa yamii ɓe kaden wi'i :

—Moy tefoton ?

Be njaabii, ɓe mbi'i :

—Iisa mo Nasaratu.

⁸ Iisa jaabii ɓe wi'i :

—Mi wi'i on, miin non. Se miin tefoton, accee himɓe am kay ndilla.

⁹ Noon ɗum laatorii ngam haala Iisa kaa tabbita : « Walaa kalkuɗo nder ɓe kokkuɗaa kam ɓeen. »*

¹⁰ Nden Simon Piyer no joginoo takubaahi gom, sorti ki, soppo Malkus gollanoowo mawɗo

* **18:9** 18.9 Daaru dewtere ndee 6.39.

*cakkanoobe Alla gom, tayi nowru makko nyaamo. ¹¹ Sey Iisa wi'i Piyer :

—Wattu takubaahi maa nder hulgo mum. No tilsu mi yara nyederde torra nde *Baabiraawo fodanii kam.

Iisa yaaraama wuro Annas

¹² Oorngal soogeeji e hooreejo mum, kam e dogariibe *Yahudankoobe nanngi Iisa, kabfi mo. ¹³ Be artii yaarude mo to Annas, esoo Kayafas. Nder hitaane ndeen, Kayafas woni mawɗo *cakkanoobe Alla fuu. ¹⁴ Kayafas faamtiniino mawɗe *Yahudankoobe ko no furi woodude, nedɗo gooto maayana himbe fuu.

Piyer wi'i kam hanaa aahiijo Iisa

¹⁵ Simon Piyer e aahiijo gom tokki Iisa. Ko nii waɗi mawɗo *cakkanoobe Alla oon no anndi aahiijo oon, sey aahiijo oon naddi he Iisa nder hoggo mawɗo *cakkanoobe Alla oon. ¹⁶ Amma Piyer darii dammbugal baade ndeen. Aahiijo anndaado oon, wurtii haaldi he kordɗo deenoowo dammbugal oon, nden debbo oon acci Piyer naati hoggo ngoon.

¹⁷ Kordɗo deenoowo oon wi'i mo :

—Aan nee, a hanaa gooto nder *aahiibe gorko oo naa ?

Piyer jaabii mo :

—Mi hanaa !

¹⁸ Tawi jaanɗol waɗi. Golloobe e dogariibe been kuɓfi hiite no yilfoo. Piyer duu darii hadde mabbe no yilfoo.

Yamɗe mawɗo cakkanoobe Alla fuu

¹⁹ Mawɗo *cakkanooɓe Alla fuu yamii Iisa dow *aahiiɓe mum e dow ko o waajotoo. ²⁰ Iisa jaabii mo :

—Mi wannginanii duuniyaaru nduu fuu waaju am. Mi waajake nder cuuɗi *baajordɗi e nder *Juulirde mawne to *Yahudankooɓe kawrata nyannde fuu. Walaa fuu ko kaalumi nder cuccukka. ²¹ Ko saabii aɗa yama kam? Yamu hettinaniibe kam ko kaalannoomi ɓe. Ibe anndi ko kaalumi.

²² Wakkati o wi'unoo nii, gooto nder dogariibe been no darii ɗon feenyii Iisa wi'i :

—Nii nootortodaa mawɗo *cakkanooɓe Alla naa?

²³ Iisa jaabii mo :

—Se ko boni kaalumi, haalu ko bonni ko kaalumi. Se tawi ko woodɗi kaalumi, ɗume piyandaa kam?

²⁴ Nden Annas lildi mo to Kayafas mawɗo *cakkanooɓe Alla fuu gom, tawi omo haɓɓii.

Piyer wi'i kaden kam hanaa aahiijo Iisa

²⁵ Simon Piyer no yilfoo toon, sey ɓe mbi'i mo :

—Aan, a gooto nder *aahiiɓe makko naa?

Piyer yeddi, wi'i :

—Mi hanaa!

²⁶ Gooto nder gollooɓe mawɗo *cakkanooɓe Alla fuu, sakiike mo Piyer tayunoo nowru mum oon, wi'i mo :

—Mi hiidaayno ma he makko too nder koogol naa?

²⁷ Piyer yeddi kaden. Wakkati mum da, ndontoori joggini.

Iisa yaaraama yeeso Pilaatus

28 Jaangoore mum illa subaka kecco be itti Iisa to Kayafas, be njaari mo hoggo Pilaatus, kawjotoodo leydi Yahudiya. Yaaru be mo been naataay hoggo ngoon ngam to be tunnin ko'e mabbe, be ka'adee nyaamude nyaamdu *Juulde dimdinol Isra'ilankoobe nduun.

29 Pilaatus yehi tawowi be yaasin, wi'i :

—Dume pelirton gorko oo ?

30 Be njaabii mo be mbi'i :

—Se nii o gollataano ko boni, min ngaddataano mo to maa.

31 Sey Pilaatus wi'i be :

—Njaaree mo, kiitorodon mo *Tawreeta moodon.

Nden be mbi'i mo :

—Min kokkaaka laawol hiitanaade godfo kiite maayde.

32 Dum tabbintini haala ka Iisa wi'unoo wakkati o haalunoo dow no o maayirta.

33 Pilaatus soyyii nder hoggo mum, noddi Iisa, wi'i mo :

—Aan, a laamiifo *Yahudankoobe naa ?

34 Iisa jaabii mo wi'i :

—Haala kaa he becce maa ittudaa ka naa wobbe narrudaa ka ?

35 Pilaatus jaabii mo wi'i :

—Miin, mi Yahudanke naa ? Himbe lenyol maa e mawbe *cakkanoobe Alla ngaddi ma to am. Dume ngadfaa ?

36 Iisa jaabii wi'i :

—Laamu am hanaa laamu duuniyaaru. Se nii ngu laamu duuniyaaru, *aahiibe am no kaban ngam to mi naatu juude mawbe *Yahudankoobe. Amma jooni laamu am hanaa laamu fo non.

³⁷ Nden Pilaatus wi'i mo :

—Ndenne, a laamiido naa ?

Iisa jaabii mo wi'i :

—Aan wi'i ka. † Ngam majjum ndimaami, mi warii nder duuniyaaru ngam mi seedanoo goonga. Gidɗo goonga fuu, nanan haala am.

³⁸ Pilaatus yami mo :

—Dume woni goonga ?

Nden Pilaatus wurtii kaden, o tawowi mawɓe *Yahudankooɓe been yaasin, o wi'i be :

—Mi hebaay feloore baa worre nde nann-giranmi gorko oo. ³⁹ Odon mboowi *Juulɗe dimɗinol Isra'ilankooɓe fuu mi yoofana on ka-sunke gooto. Odon ngidɗi mi yoofana on laamiido *Yahudankooɓe naa ?

⁴⁰ Sey be puɗɗi huubude, ibe mbi'a :

—Hanaa kanko, Barabas.

Tawi Barabas nee no murtuɗo he gomnati.

19

Iisa hiitaama kiite maayde

¹ Pilaatus tilsini Iisa boccowee. ² Soogeeji canyi taarde gi'e, kippi dow hoore makko. Be ngattani mo alkubbaare wodeere.* ³ Be badii mo, ibe mbi'a :

—Alla sabbinane, laamiido *Yahudankooɓe !

Ibe peenya mo. ⁴ Pilaatus wurtii kaden, wi'i *Yahudankooɓe been :

—Mi wurtinanan on mo, ngam anndon mi hebaay feloore fuu nde nann-giranmoomi.

† **18:37** 18.37 Iisa wi'i goonga non amma o hidaay lamnude haala makko. * **19:2** 19.2 Nder jamaanu Iisa ir alkubbaare wodeere ndee laamiibe ngattanno.

⁵ Iisa wurtii taarde gi'e no hippaa dow hoore mum. Omo watti alkubbaare wodeere.

Pilaatus wi'i be :

—Ndaaree neddo oo !

⁶ Wakkati mawbe *cakkanoobe Alla e dogariibe been ngi'unoo mo, be kuubi be mbi'i :

—Tontu mo ! Tontu mo dow *bardugal !

Nden Pilaatus wi'i be :

—Nanngee mo onon, tonton mo, sabu miin kay, mi hebaay feloore e makko.

⁷ *Yahudankoobe njaabii mo mbi'i :

—Nder *Tawreeta amin, omo haani wareede, sabu o adi hoore makko *Bii-Alla.

⁸ Nde Pilaatus nanunoo haala kaa, o beydi hulude. ⁹ O naati nder baade, o wi'i Iisa :

—Aan, toy yuwdaa ?

Iisa jaabaaki mo baa. ¹⁰ Nden Pilaatus wi'i mo :

—A jaabataako kam naa ? Tawte a anndaa ko mido woodi baawde yoofude ma, e baawde tontude ma naa ?

¹¹ Iisa jaabii mo wi'i :

—Walaa fuu ko mbaawandaa kam, se hanaa ko fodaa dum. Sabu gattudo kam nder junngo maa oon, furi ma wafude hakke.

¹² Illa wakkati oo, Pilaatus no tefa yoofude mo. Amma *Yahudankoobe no kuuba, no mbi'a :

—Se nii a yoofii mo, a hanaa gid'o laamiido *Rooma mawdo. Sabu adudo hoore mum laamiido fuu, no ganyo laamiido *Rooma mawdo.

¹³ Illa wakkati Pilaatus nanunoo haalaaji dii, o wurtini Iisa, o joodii dow joodorgal kiitotoodo nder nokkuure wi'eteene « Hayre sebaane », nokkuure inndirteene « Gabbata »

nder ibrankoore. ¹⁴ Nyalaane fadde *Juulde dimdinol Isra'ilankoobe wada, har caka nyalooma, Pilaatus wi'i *Yahudankoobe :

—Laamiido moodon nii !

¹⁵ Be kuubi be mbi'i :

—Waru mo ! Waru mo ! Tontu mo dow *bardugal !

Pilaatus jaabii wi'i :

—Mi tonta laamiido moodon naa ?

Mawbe *cakkanooŋe Alla mbi'i :

—Min ngalaa laamiido se hanaa laamiido *Rooma mawdo !

¹⁶ Nden o watti Iisa nder juude maŋŋe ngam tontowee dow *leggal bardugal.

Iisa tontaama

Soogeeji nanngi Iisa. ¹⁷ Iisa wurtii no ronndii *leggal mum bardugal. Be paadi mo gaŋa wuro toon to wi'ete nder ibrankoore Golgota naa mbi'en Laalagal hoore. ¹⁸ Toon be tontidi mo himbe diŋo gom : Oo no nano, ooto no nyaamo Iisa. ¹⁹ Pilaatus wadi dum winndaa dow alluwal : « Iisa mo Nasaratu, Laamiido *Yahudankoobe », o tilsini ngal takkee dow *leggal bardugal ngaal. ²⁰ Duŋŋe nder *Yahudankoobe njanngi binndi ndii sabu to Iisa tontaa toon wofdaa wuro ngoon. Alluwal ngaal winndaama nder ibrankoore, romankoore e gerekankoore.

²¹ Mawbe *cakkanooŋe Alla mbi'i Pilaatus :

—Taa winndu « O laamiido *Yahudankoobe », amma winndu : « Kanko wi'i o laamiido *Yahudankoobe. »

²² Pilaatus jaabii be wi'i :

—Ko mbinndumi dum, winndake.

²³ Nde soogeeji diin kantunoo tontude Iisa, di cenndi kolte makko cenndande nay, neddo fuu hooyi mbaka mum. Be adi jabbaare makko ngadiraane lefol gootol, jabbaare ndee walaa nyooogol illa dow faa ley. ²⁴ Soogeeji diin kaaldi, potti, mbi'i :

—To en cerku nde. En piya nde caaca, yeewen nyaamoowo nde.

Be ngadi non ngam humnude ko sappanoo nder dewte mbi'u dum :

*Be cenndii kolte am hakkune mabbe,
be piyi jabbaare am caaca.†*

Nii soogeeji diin ngadi.

²⁵ Inna Iisa e minyum debbo, Mariyaama dee-Kolopas e Mariyaama mo Magdaala no ndarii hadde leggal, ngal Iisa tontaa dow mum ngaal.

²⁶ Iisa hi'i innum e aahiijo mo o hidi oon no ndardii. O wi'i inniiko :

—Inna, biya nii !

²⁷ Gafa mum, o wi'i aahiijo oon :

—Inna maa nii.

Illa nyannde mum, aahiijo oo yaari Mariyaama wuro mum.

Maayde Iisa

²⁸ Gafa ko Iisa anndii walaa fuu ko hoddi, ngam ko wari nder dewte dum tabbita, o wi'i :

—Mi domdii.

²⁹ Loone heewne ndiyam lammudam no wonoo toon. Sey be cuuwi tekkere nder ndiyam lammudam dam, be kabbi e loocol isop, be ngaddi nde hadde hunnduko Iisa.

† 19:24 19.24 Jabuura 22.18

³⁰ Wakkati Iisa siibinoo ndiyam lammudam daam, wi'i :

—Dum hanti !

O turni hoore, o foofi foofaango makko saki-tiingo. ³¹ Tawi nyalaane siri juulde non. *Yahudankooɓe ngidaa balli tontaabe been tawee dow ledde deen nder *nyalaane fowteteene, sabu nyalaane ndee no teddi sanne. Dum wadi, be yamii Pilaatus koyde tontaabe been kelee, be kooyee. ³² Soogeeji diin ngari, keli koyde worbe difo tontidaabe he Iisa been. ³³ Amma wakkati be njottinoo to Iisa, be tawi o maayi, ngam majjum wadi, be kelaay koyde makko.

³⁴ Amma gooto nder soogeeji diin yuwi Iisa nder wuttudu. Wakkati mum da yiyam e ndiyam ili.

³⁵ Ceediido kujje dee hi'i de, seedanake goonga. O haalii goonga ngam onon duu ngoondinon.

³⁶ Dum fuu wadi ngam ko sappaa nder dewte dee huuba : *Baa gi'al makko gootal helataake.*‡

³⁷ Aayaare gom duu wi'i : *Be ndaaran mo be njuwi oon.*§

Iisa moobaama

³⁸ Gada mum, Yusufu mo Arimatiya, kam duu no aahiijo Iisa nder cuccukka ngam omo hulanno *Yahudankooɓe, o yamii Pilaatus hokka mo banndu Iisa. Pilaatus jabii, Yusufu wari hooyi ndu. ³⁹ Nikodemu, artunoodo yahde to Iisa nder jemma, kam duu wari waddi dakke uurde kawrodiraade he ledde uurde, ko wadata kilooji woronja. ⁴⁰ Be kooyi banndu Iisa, be piili ndu leppi, cuuwaadi nder uurdi hano no

‡ 19:36 19.36 Jabuura 34.21 § 19:37 19.37 Jakariya 12.10

*Yahudankooɓe mboowi wafude nde no mooba maayɗo nii. ⁴¹ No woodunoo koogol takkol to Iisa tontanoo toon. Nder maggol no woodi annyeere heyre nde baa gooto moobaaka nder mum. ⁴² Ngam annyeere ndeen ɓuri badaade e ngam *nyalaane fowteteene no hiɗi naatude, sey ɓe ngatti banndu Iisa toon.

20

Ummitaaki Iisa

¹ Alal Mariyaama mo Magdaala hejji illa nder nimre, yehi tuumtowii annyeere Iisa. O tawi kaaya ommbiranoonga annyeere ndeen tallitaama. ² Sey o doggi, o yehi to Simon Piyer e aahijjo mo Iisa hiɗi oon, o wi'i ɓe :

—Be itti banndu Iisa nder annyeere ndeen, min anndaa duu to ɓe ngatti ndu.

³ Piyer e aahijjo gom mburtii pa'i to annyeere ndeen. ⁴ Be fuu ɗiɗo ibe ndogga. Aahijjo ooto daɗi Piyer, artii mo yottaade to annyeere ndeen. ⁵ O turii o yuurni, o hi'i leppi ɗiin no dekodiri, amma o naataay. ⁶ Simon Piyer yottii, naati, tawi leppi ɗiin no njoowii. ⁷ Lefol piilanoongol e hoore makko ngool wondaa he leppi ɗiin. Ngol tawaama ingol taggii feere maggol. ⁸ Nden aahijjo artuɗo warde oon, kam duu naati, hi'i ɗum, goondini. ⁹ Tawi faa hannden ɓe paamaay ko sappanoo nder dewte mbi'u ɗum Iisa no haani ummitaade. ¹⁰ Gaɗa mum *aahiibe ɓeen kooti.

Iisa wannganii Mariyaama

¹¹ Mariyaama hootaay no darii yaasin, no huybiti har annyeere ndeen, no woya. O turii, omo yuurnoo ley annyeere ndeen. ¹² Sey o hi'i maleykaabe di'fo borniibe kolte daneeje no njoodii to Iisa fukkinanoo : Gooto har hoore, ooto har koyde. ¹³ Maleykaabe been yami mo mbi'i :

—Debbo, dume mboyataa ?

O jaabii be o wi'i :

—Be adi Joomam, mi anndaa to o yaaraa.

¹⁴ Wakkati o hantunoo haala kaa, o yeeyitii, sey o hi'i Iisa no darii, amma o annditaay mo.

¹⁵ Iisa wi'i mo :

—Banndam debbo, dume mboyataa ? Moy tefataa ?

Amma Mariyaama miili ko gondo no haalda he mum oon woni golloowo nder koogol ngool, nden o wi'i mo :

—Gorko mawdo, se aan hooyi mo, haalanan to njaarudaa mo, faa mi hooyowa mo.

¹⁶ Iisa wi'i mo :

—Mariyaama !

Mariyaama waylitii, daari mo, wi'i nder ibrankoore :

—*Rabbuni* kam woni « Moodibbo ».

¹⁷ Iisa wi'i mo :

—Taa jogam, sabu mi yeenyaay to *Baaba am ginan. Yah to banndiraabe am, mbi'aa be : « Mi yahan to *Baaba am, *Baabiraawo mon, Alla am, Alla mon. »

¹⁸ Mariyaama mo Magdaala yehi to *aahiibe been, wi'i :

—Mi hi'i Joomiraawo.

Nden, o haalani be ko Iisa wi'i mo fuu.

Iisa wannganii aahiibe mum

¹⁹ Alal laasara peewdo, *aahiibe Iisa fuu kawri nder suudu, mabbi dammbule deen sabu kulal mawbe *Yahudankoobe, sey Iisa wanngi hakkune mabbe, wi'i be :

—Jam wonda he moodon !

²⁰ Gada haala kaa, o holli be juude makko e wuttudu makko. *Aahiibe been nanii beldum nde ngi'unoo mo. ²¹ Nden Iisa wi'i be kaden :

—Jam wonda he moodon. Hano no *Baabi-raawo liliri kam non, liliranmi on.

²² Wakkati o hantunoo haalaaji dui, o fuufi dow mabbe, o wi'i :

—Njabee *Ruuhu Ceniido. ²³ Mo njaafidon fuu, yaafaama, mo on njaafaaki duu, yaafataake.

Iisa wanngii ngam Tomas

²⁴ Tomas bi'eteedo Funeejo, gooto nder *lilaabe sappo e dido been, walaano doon wakkati Iisa wanngunoo. ²⁵ Sey *aahiibe been mbi'i mo :

—Min ngi'ii Joomiraawo !

O jaabii be o wi'i :

—Se mi hi'aay tontande deen he juude makko, mi watta honndu am nder majje, mi loowa junngo am nder wuttudu makko, mi goondintaa sam.

²⁶ Jeddiire gada mum, *aahiibe been kawri kaden nder suudu, indu mabbi, Tomas no wondi he mabbe. Dammbule deen fuu no mabbi, sey Iisa wanngi hakkune mabbe, wi'i be :

—Jam wonda he moodon !

²⁷ O wi'i Tomas :

—Wattu honndu maa do, yeewu juude am. Loowu junngo maa nder wuttudu am. Accu sikka, goondin tan. ²⁸ Tomas jaabii mo wi'i :

—Joomam, Alla am.

²⁹ Iisa wi'i mo :

—Ngam a hi'i kam, a goondinii. Too, be ngi'aay kam se ngoondinii kam, kambe ngoni welbe hoore.

Maana dewtere ndee

³⁰ Iisa wadi kujje kaaydiniide dufde yeeso *aahiibe mum de mbinndaaka nder dewtere ndee. ³¹ Amma dewtere ndee winndaama ngam ngoondinon ko Iisa woni *Almasiihu *Bii-Alla, ngam se on ngoondinii dum, kebon mbuurnam daliila makko.

21

Iisa wannanii aahiibe mum jeedifo

¹ Gafa bannanol Tomas ngool Iisa wannanii *aahiibe mum hadde peta Tiberiya.* Ndaa no o wannhiri nii : ² Simon Piyer, Tomas bi'eteedo Funeejo, Natanayel mo wuro Kaana nder leydi Galili, bibbe Jebede worbe e *aahiibe difo gom, no tawaa toon. ³ Sey Simon Piyer wi'i be :

—Mi nanngowan liyyi.

Be mbi'i :

—Minen duu, min njahdan he maa.

Be njehi, be naatowi laana. Jemma oon, be kebaay baafuy.

* **21:1** 21.1 Peta Tiberiya kam woni Peta Galili. Daaru dewtere ndee 6.1.

⁴ Wakkati pooyngol umminoo, Iisa wari darii fonngo maayo ngoon, amma *aahiibe been andaay hala kanko non. ⁵ Sey Iisa wi'i be :

—Sukaabe, on kebii liyyi ?

Be njaabii mo be mbi'i :

—Min kebaay !

⁶ Nden o wi'i be :

—Paddee taaruwol ngool nyaamo laana kaan, on keban.

Ko be padfi ngol, be kebi liyyi dufdi faa be keppe naatinde ngol nder laana kaan.

⁷ Aahijjo mo Iisa hidfi oon wi'i Simon Piyer :

—Joomiraawo non !

Nde Simon Piyer nanunoo Joomiraawo non, o hooyi jabbaare makko, o bornii sabu o boortakeno, o fitti, o jikki nder ndiyam daam.

⁸ Amma *aahiibe beeto ngardi he laana kaan, ibe ndaasa taaruwol keewngol liyyi ngool. Be mbodfaaki fonngo ngoon ko wadata kuule hemre. ⁹ Wakkati be yeenyunoo fonngo ngoon, be ngi'ii pette, liyyi no ndekii dow mum. Be ngi'ii buuru duu no resii.

¹⁰ Iisa wi'i be :

—Ngaddee sefda nder liyyi di nanngudon diin.

¹¹ Simon Piyer naati laana kaan, foodi taaruwol keewngol liyyi mawdi ngool. Liyyi hemre e woygu e tati ngol yeenyini. No di keewiri nii fuu, taaruwol ngool serkaay.

¹² Iisa wi'i be :

—Ngaree, pumme !

Nden be annditi mo amma baa gooto nder *aahiibe been suusaay yamude mo wi'aa : « Aan

woni moy ? » ¹³ Nden Iisa badii, o hooyi buuru o hokki be. O hokki be liyyi diin duu. ¹⁴ Dum woni tatabere nde Iisa wanngani *aahiibe mum gada ummitaaki mum.

Iisa haaldi he Simon Piyer

¹⁵ Gada pummaari, Iisa wi'i Simon Piyer :

—Simon bii-Yahaaya, adfa buri be hidde kam naa ?

Piyer jaabii mo wi'i :

—Ayyo ! Joomam, adfa anndi mido hidfi ma.

Nden Iisa wi'i mo :

—Duru fiibe baali am !

¹⁶ Iisa wi'i mo kaden :

—Simon, bii-Yahaaya, adfa hidfi kam naa ?

O jaabii mo o wi'i :

Ayyo ! Joomam, adfa anndi mido hidfi ma !

Nden Iisa wi'i mo :

—Duru baali am !

¹⁷ Iisa wi'i mo kaden :

—Simon, bii-Yahaaya, adfa hidfi kam naa ?

Sey berne Piyer metti, sabu o wi'i mo nde tati :

« Adfa hidfi kam naa ? »

Piyer wi'i mo :

—Joomiraawo, adfa faamani huune fuu, adfa anndi duu mido hidfi ma.

Iisa wi'i mo :

—Duru baali am. ¹⁸ Mi haalante goonga, nder njokollaaku maa, a habbanan hoore maa duhol, njahaa to welii ma. Amma nde a naywi, a bantan juude maa, kabbanedfaa duhol maa njaaredfaa to welaa ma.

¹⁹ Iisa wi'i haalaaji dii ngam hollude no Piyer maayirta, e no o teddirirta Alla. Gada dum, o wi'i Piyer :

—Tokkam.

²⁰ Piyer yeeyitii, hi'i aahiijo mo Iisa hidii oon no tokki be. Aahiijo oo woni gonnoodo no wahi hadde Iisa wakkati be kiirtotonoo. Kanko bagginoo yami Iisa, wi'i : « Moy woni jamm-botoodo ma ? »

²¹ Wakkati Piyer hi'unoo mo, wi'i Iisa :

—Joomam, oo nee dume o laatoto ?

²² Iisa jaabii mo wi'i :

—Se mi hidii o wuura faa mi warta, ko hilli ma ? Aan kay, tokkam tan !

²³ Haala kaan sankitii hakkune goondinbe Iisa fuu ko *aahiijo oo maayataa, amma Iisa wi'aay o maayataa. O wi'aana tan : « Se mi hidii o wuura faa mi warta, ko hilli ma ? »

²⁴ Aahiijo oo woni aahiijo ceedaniido kujje dee ko winndi dee, eden anndi duu ko seede makko no goonga. ²⁵ Iisa wadi kujje dufde gom duu laatiide se mbinndanooma gootel, gootel, mido miila duuniyaaru nduu waawaa hooyude dewte majje.

**Ko woni Amaana Keso
Fulfulde, Western Niger: Ko woni Amaana Keso
(Bible)**

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Fulfulde, Western Niger)

Translation by: SIM Niger

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

03866d8b-1da2-5821-b01d-4d382a1cd5d9